

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Historický ústav

Trestní nalézací komise v Novém Bydžově v letech 1945 - 1948

Bakalářská práce

Autor: Veronika Kozáková

Studijní program: B7507 – Specializace v pedagogice
Historie se zaměřením na vzdělání
Společenské vědy se zaměřením na vzdělání

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Štěpán, Ph.D.

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor: Veronika Kozáková

Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Historie se zaměřením na vzdělání
Společenské vědy se zaměřením na vzdělání

Název závěrečné práce: **Trestní nalézací komise v Novém Bydžově v letech 1945-1948**

Název závěrečné práce AJ: The Penal Judicative Commission in Nový Bydžov (1945 – 1948)

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

BP se bude zabývat činností Trestní nalézací komise v Novém Bydžově v letech 1945-1948. V práci budou popsány případy, jimiž se trestní nalézací komise zabývala, rozebráno složení komise, sociální složení souzených a rozsudky odsouzených. Cílem práce je podrobnější seznámení s jednotlivými případy a fungováním trestní nalézací komise v Novém Bydžově. Metody zpracování: analýza.

Literatura: Frommer Benjamin: Národní očista, Praha 2010; Jarkovská Lucie: Odplata, či spravedlnost, Praha 2008.

Garantující pracoviště: Historický ústav, Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Štěpán, Ph.D.

Oponent: PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 29. 12. 2012

Datum odevzdání závěrečné práce:

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 12. 5. 2015

Poděkování

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu práce PhDr. Jiřímu Štěpánovi, PhD. za pomoc při výběru zadání práce a podnětné rady během její realizace. Dále pak pracovníkům SOkA Hradec Králové za jejich vstřícný a shovívavý přístup během mé práce.

Anotace

KOZÁKOVÁ, Veronika. *Trestní nalézací komise v Novém Bydžově v letech 1945 – 1948*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015. 43 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá činností Trestní nalézací komise v Novém Bydžově v letech 1945 – 1948. Práce je tematicky rozdělena do dvou částí. V první části je nastíněn vývoj a charakteristika retribučních zákonů. Rovněž je i nastíněna situace v Novém Bydžově. Druhá část práce se zabývá činností TNK Nový Bydžov a případy, jimiž se zabývala. Komise během svého působení prošla 859 případy provinění proti národní cti. Velká část práce je zaměřená na konkrétní případy a opomenuta nezůstala ani revize případů po roce 1948, která s sebou přinesla novou vlnu retribuční.

Klíčová slova: Trestní nalézací komise, Nový Bydžov, retribuce, malý retribuční dekret, provinění proti národní cti

Annotation

KOZAKOVA, Veronika. *The Penal Judicative Commission in Nový Bydžov in years 1945 – 1948*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2015. 43 p. Bachelor Degree Thesis.

Bachelor's thesis deals with the Penal Judicative Commission in Nový Bydžov between years 1945 and 1948. The thesis is thematically divided into two parts. The first part describe the development and characterization of retributive laws. Also is describe the situation in Nový Bydžov before, during and after war. The second part deals with the activities of TNK Nový Bydžov and cases that are dealt with. Commission during his tenure passed the 859 cases of offenses against the national honor. Much of the work is focused on particular cases and omissions did not stay revision cases after 1948, which brought a new wave of retribution.

Key words: Penal Judicative Commission, Nový Bydžov, retribution, small retribution decree, offenses against the national honor

Obsah

Úvod	7
1 Dekrety prezidenta republiky	9
1.1. Vznik a vývoj retribučních zákonů	9
1.2. Tzv. Velký retribuční dekret	10
1.3. Dekret o Národním soudu	12
1.4. Tzv. Malý retribuční dekret	12
1.5. KSČ a její vliv na poválečnou retribuci	15
2 Charakteristika okresu Nový Bydžov a jeho historický kontext.....	17
2.1. Situace v Novém Bydžově před a během druhé světové války	17
2.2. Období okupace, války, odboje a osvobození	18
2.3. Správa obce v poválečném období	19
2.4. Vymezení politického a soudního okresu Nový Bydžov a národnostní složení obyvatel.....	20
3 Trestní nalézací komise Nový Bydžov.....	21
3.1. Vznik TNK v Novém Bydžově	21
3.2. Národnostní složení obviněných.....	23
3.3. Vyšetřovací postup, obsah složek obviněných	25
3.4. Důvody obvinění na Novobydžovsku.....	27
3.5. Tresty udílené TNK Nový Bydžov	28
4 Charakteristika vybraných trestních spisů.....	30
4.1. Případ první: Eliáš Karel.....	30
4.2. Případ druhý: Hartman Antonín	30
4.3. Případ třetí: Hodek Jaroslav, Hodková Marie	31
4.4. Případ čtvrtý: Kavka Josef.....	32
4.5. Případ pátý: Kielmanová Věra.....	33

4.6. Případ šestý: Lopousová Růžena	33
5 Revize trestních spisů 1948 – 1949	35
5.1. Případ Františka Procházky	36
5.2. Případ Jiřího Olivy	37
Závěr	39
Seznam pramenů a literatury	41
Seznam příloh	43

Seznam zkratek

TNK – Trestní nalézací komise

ZNV – Zemský národní výbor

ÚNV – Ústřední národní výbor

ONV – Okresní národní výbor

NV – Národní výbor

MLS – Mimořádný lidový soud

KSČ – Komunistická strana Československa

ČSL – Československá strana lidová

ČSD – Československá sociální demokracie

ČSNS – Československá strana národně socialistická

VOS – Veřejná osvětová služba

SZL – Svaz zemědělství a lesnictví

Gestapo – Geheime Staatspolizei (Tajná státní policie)

Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1 – počet případů, kterými se zabývala TNK Nový Bydžov.....	22
Tabulka 2 – procentuální národnostní zastoupení mezi obviněnými	24
Tabulka 3 – kombinace možných trestů	29
Tabulka 4 – revize případů 1948 - 1949	36
Tabulka 5 – výsledky revizního řízení 1948 - 1949	36
Graf 1 – národnostní složení obviněných	24
Graf 2 – výroky TNK Nový Bydžov	26
Graf 3 – nejčastější obvinění na Novobydžovsku	27
Obrázek 1 – systém národních výborů	16

Úvod

Poválečné období s sebou přineslo řadu problémů a nevyřešených otázek. Jedním z mnoha bylo vypořádání se s válečnými zločinci, zrádci a jejich pomahači a všemi, kteří se během zvýšeného ohrožení republiky nepostavili na stranu národa. K tomuto vypořádání posloužil Dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb. ze dne 19. června 1945, o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech a také Dekret prezidenta republiky č. 17/1945 Sb. ze dne 19. června, o Národním soudě. Dekret č. 16/1945 Sb., též známý jako *Velký retribuční dekret*, volal po přísném potrestání zvrstev a zločinů, jež se dopustili nacističtí přívrženci a jejich pomahači na československém lidu.

Vyskytlo se mnoho přečinů a provinění, které by se svou „lehčí“ závažností nedostaly k projednávání u mimořádného lidového soudu, avšak bylo zapotřebí, aby se i těmito proviněními někdo zabýval. K tomuto účelu byl vydán Dekret prezidenta republiky 138/1945 Sb. ze dne 27. října 1945, o trestání některých provinění proti národní cti, který měl řešit drobnější provinění. Pro výkon spravedlnosti podle tzv. *Malého dekretu* byly zřízeny Trestní nalézací komise. Tyto komise byly zřizovány pod příslušnými okresními národními výbory a měly se zabývat těmi případy, které by se svou závažností nedostaly k Mimořádnému lidovému soudu.

V první části práce je nastíněn vývoj retribučních zákonů a podrobněji rozepsán tzv. malý retribuční dekret, který byl klíčovým dokumentem pro vznik trestních nalézacích komisí. Druhá část práce je zaměřena na trestní nalézací komisi zřízenou při Okresním Národním Výboru Nový Bydžov. Úkolem mé práce bylo zmapovat vznik Trestní nalézací komise Nový Bydžov, zaměřit se na její fungování a popsat případy, jimiž se zabývala.

Pro vytvoření této práce jsem použila metodu analýzy archivního materiálu a syntézu pramenů a literatury. Součástí práce je tabulka, do které jsem zaznamenávala potřebné údaje ze všech spisů, které jsem měla k dispozici. V tabulce jsou uvedena jména obviněných, data narození, bydliště, důvod obvinění a také rozsudek komise a datum, kdy byl rozsudek vydán. Tato tabulka se stala nedílnou součástí mé bakalářské práce a proto je v kompletní podobě připojena k přílohám.

Primárním pramenem pro zmapování činnosti TNK v Novém Bydžově byl fond ONV Nový Bydžov uložený v Státním okresním archivu v Hradci Králové. Fond je rozdělen do 22 kartonů a obsahuje údaje týkající se časového rozpětí 1945 – 1948. V jednotlivých kartonech jsou obsaženy oběžníky a směrnice, zápisy ze schůzí TNK a revizní komise TNK, korespondence, očistná akce a v neposlední řadě také osobní spisy, které jsou řazeny v abecedním pořadí.

K tomu, abych popsala situaci v Novém Bydžově nejen před válkou, ale i bezprostředně po válce mi posloužila Pamětní městská kniha Nového Bydžova, kterou jsem měla k dispozici v digitalizované podobě. Městská kniha popisuje období od roku 1933 až do roku 1976. Ze zápisů v městské knize jsem využila zejména části popisující situaci bezprostředně po válce a volby do Místního národního výboru.

Klíčovou knihou při psaní této práce se stala kniha Benjaminu Frommera *Národní očista*¹, která se komplexně zabývá retribucí v poválečném Československu. Rovněž podnětnou prací na toto téma je kniha Lucie Jarkovské, *Odplata či spravedlnost*², která se zaměřuje na činnost Mimořádného lidového soudu na Královéhradecku. Proces vytváření dekretů je výborně shrnut v knize profesora Kuklíka³ a k pochopení jednotlivých dekretů poslouží i kniha Jána Gronského⁴. Inspirací k sepsání této práce byly diplomové práce Jany Čepičkové⁵ a Martina Munzara⁶, kteří se rovněž tímto tématem zabývali.

---

¹ FROMMER, Benjamin. *Národní očista. Retribuce v poválečném Československu*. Praha 2010.

² JARKOVSKÁ, Lucie. *Odplata či spravedlnost. Mimořádné lidové soudy 1945 – 1948 na Královéhradecku*. Praha 2008.

³ KUKLÍK, Jan. *Mýty a reality tzv. „Benešových dekretů“*. *Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945*. Praha 2005.

⁴ GRONSKÝ, Ján. *Komentované dokumenty k ústavním dějinám Československa II*. Praha 2006.

⁵ ČEPIČKOVÁ, Jana. *Trestní nalézací komise Nymburk 1945 – 1948*. Brno: Historický ústav FF MU v Brně, 2010, 123 s., Diplomová práce.

⁶ MUNZAR, Martin. *Trestní a nalézací komise v Jičíně 1945 – 1948*. PdF UHK, 2012, 94 s., Diplomová práce.

1 Dekrety prezidenta republiky

Dekrety prezidenta republiky, konkrétně dekret č. 16/1945 Sb. a dekret č. 138/1945 Sb. se staly právními podklady, které daly vznik Mimořádným lidovým soudům a Trestním nalézacím komisím pro to, aby došlo k vypořádání se s válečnými zrádci, kolaboranty a spolupracovníky s německým okupačním režimem. První kapitola je tedy zaměřená na vznik retribučních zákonů a podrobnější popsání dekretů, důležitých pro vznik retribuční v poválečném Československu.

1.1. Vznik a vývoj retribučních zákonů

Mylně bývají dekrety spojovány pouze s osobou Edvarda Beneše.⁷ Prezident Beneš se na znění dekretů zajisté podílel, ovšem neměl na jejich finální znění až takový vliv, jaký mu bývá přisuzován. Celkově bylo dekretů vydáno bez mála sto padesát. Dekrety vydávané v Londýně se týkaly především exilu. Naopak dekrety vydávané na území Československa řešily poválečné problémy⁸. První krok, který byl učiněn k tomu, aby byli stíháni a potrestáni váleční zločinci, byl učiněn 13. ledna 1942⁹. Jednotlivé vlády projednávaly v Londýně právní normy, kterými by byly postihovány trestné skutky, k nimž docházelo během druhé světové války na území jednotlivých států a také následné potrestání těchto skutků. Součástí jednání byla také diskuze o tom, jaké orgány se budou retribuční zabývat a jakou budou mít podobu.¹⁰

Právním podkladem pro zřízení mimořádných lidových soudů a následných retribučních procesů se stal dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů, který je znám jakožto velký dekret. Téhož dne, kdy byl vydán tento velký dekret, tj. 19. června 1945, byl vydán i dekret prezidenta

---

⁷ Dekrety nebyly dílem pouze jedné osoby. Na jejich vytvoření se podílela i vláda přičemž jednotliví ministři jsou pod dekrety rovněž podepsáni. Dekrety prezidenta republiky jsou právní normy, které byly vydávány prezidentem republiky během exilové vlády v Londýně. RAPAVÁ, Ivana. *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945 – 1948*. Ústí nad Labem 2010. Dále se problematikou Benešových dekretů zabývá kniha *Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945*, kterou sestavili Karel Kaplan a Karel Jech.

⁸ Dekrety měly za úkol vyřešit problémy nejen národnostní, ale také stabilizaci hospodářství a státních financí. Mimo jiné měly také určit prozatímní správní orgány a nastavit rozdělení nositelů státní moci na všech úrovních. Dalšími otázkami bylo potrestání válečných zločinců a zrádců a také vyřešení majetkových vztahů a otázek státního občanství. KUKLÍK, Jan. *Mýty a realita takzvaných Benešových dekretů. Dekrety prezidenta republiky 1940-1945*. Praha 2002.

⁹ V tento den se v paláci St. James v Londýně sešli zástupci devíti exilových vlád. Výsledkem jejich jednání se stala Londýnská deklarace, která požadovala stíhání a následné potrestání všech válečných zločinců. BORÁK, Mečislav. *Spravedlnost podle dekretu. Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945-1948)*. Ostrava 1998.

¹⁰ RAPAVÁ, Ivana. *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945 – 1948*. Ústí nad Labem 2010.

republiky č. 17/1945 Sb., o Národním soudu. Jako poslední byl vydán třetí dekret, č.138/1945 Sb., který známe pod označením malý dekret a ten uzavřel řadu přijatých retribučních právních norem.¹¹

Bezprostředně po skončení války se v Československu zvedla vlna odporu vůči německému obyvatelstvu a obyvatelé volali po rázném zúčtování s válečnými zločinci, zrádci a kolaboranty. Provedení „národní očisty“ a odsunutí Němců za hranice státu bylo na škále důležitosti na prvním místě. Rozmohla se tak vlna udavačství, docházelo k pronásledování a zatýkání osob, přičemž se tak dělo mnohdy na základě povrchních informací a v leckterých případech neprávem.¹²

1.2. Tzv. Velký retribuční dekret

Prezident Beneš hovořil o potrestání válečných zločinců, zrádců a udavačů nejen v Londýně, ale také na jednání s československými komunisty v prosinci roku 1943. Již v Londýně byl prezidentem vydán dekret č. 6/1945 Úř. věst. čs. z 1. února 1945. Tento dekret se co se obsahu týče, téměř shodoval s dekretem č. 16/1945 Sb. Hlavním rozdílem mezi těmito dvěma dekrety bylo dodatečné zařazení skutkové podstaty „udavačství“ do dekretu č. 16/1945 Sb. Další zvláštností bylo, že dekret č. 16/1945 Sb. a také dekret č. 17/1945 Sb., o Národním soudu, neměly celostátní platnost. Platily pouze na území České republiky a tak nemohly být aplikovány na území Slovenské republiky.¹³

Dekret č. 16/1945 Sb., známý pod pojmem velký dekret v hlavě číslo jedna obsahoval charakteristiku zločinů, které budou podle něj potrestány. Jednalo se o vážné zločiny proti státu, osobám, majetku a také udavačství. Odsouzení obviněného na základě tohoto dekretu a neupuštění od jeho potrestání, znamenalo pro obviněného ztrátu občanské cti¹⁴, konfiskaci jmění (buď celé, nebo jeho část propadla státu) a povinnost odpykat si trest ve zvláštních pracovních oddílech, které byly zřízeny zvláštním zákonem.

---

¹¹ JARKOVSKÁ, Lucie. Odplata či spravedlnost. Mimořádné lidové soudy na Královéhradecku 1945-1948. Praha 2008, s. 17.

¹² STAŇEK, Tomáš. *Retribuční vězni v Českých zemích 1945 – 1955*. Opava 2002.

¹³ GRONSKÝ, Ján. Komentované dokumenty k ústavním dějinám Československa II. Praha 2006, s. 54 – 65.

¹⁴ Pozbytí občanské cti znamenala ztrátu veškerých vyznamenání, řádů a ocenění, ztrátu práva volit a být volen, ztrátu možnosti zastávat funkci ve veřejných spolcích a sdruženích a také ztrátu možnosti veřejných přednášek a projevů. Dekret prezidenta republiky č. 16/ 1945 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech.

Hlava číslo dvě, se týkala činnosti mimořádných lidových soudů. Mimořádným lidovým soudům příslušelo soudit všechny případy, u kterých veřejný žalobce navrhl jejich stíhání. Pravomoc MLS byla vykonávána v pětičlenných senátech, přičemž předsedou byl soudce z povolání a zbytek senátu tvořili soudci z lidu. Lidoví soudci byli jmenováni národními výbory a schválení centrální vládou.¹⁵ Řízení před mimořádnými lidovými soudy probíhalo podle zásad tohoto dekretu. Líčení bylo ústní a veřejné. Obžalovaný měl právo na to přivést si svého obhájce. Pokud byl obviněný nemajetný, mohl požádat o poskytnutí obhájce soud. Řízení zahajoval veřejný žalobce výčtem skutků kladených za vinu obviněnému. Po jeho skončení měl právo obžalovaný přednést svou obhajobu. Následovala neveřejná porada soudu a následné vyhlášení rozsudku. Pokud byl obžalovaný odsouzen k trestu smrti, mělo tak být vykonáno do dvou hodin po vyhlášení rozsudku. V momentě, kdy se obžalovaný neúčastnil přelíčení, trest smrti měl být proveden do 24 hodin. Právo na odvolání bylo popřeno, což vyvolává pocit rozporuplnosti a nespravedlnosti v období poválečné retribuice. Dekret byl postupně upravován jinými zákony¹⁶. Účinnost dekretu byla stanovena na dobu jednoho roku od jeho vyhlášení, ale národním shromážděním byla jeho účinnost prodloužena o další rok.¹⁷

Velkým retribučním dekretem byl vytvořen systém dvaceti čtyř mimořádných lidových soudů sídlících v krajských městech v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Tyto „mimořádné“ instituce měly fungovat po dobu jednoho roku, tedy po dobu účinnosti velkého dekretu.¹⁸

---

¹⁵ FROMMER, Benjamin. *Národní očista. Retribuce v poválečném Československu*. Praha 2010, s. 117.

¹⁶ Zákonem č. 22/1946 Sb. byl změněn §31 a to tak, že výkon trestu smrti mohl být odložen, požádal-li o to veřejný žalobce a učinil tak ve prospěch veřejného zájmu a vyslovil si soud trest smrti proti několika osobám, určil v rozsudku i pořadí, v jakém bude trest smrti vykonán. GRONSKÝ, Ján. *Komentované dokumenty k ústavním dějinám Československa*. Praha 2006, s. 64.

¹⁷ FROMMER, Benjamin. *Národní očista. Retribuce v poválečném Československu*. Praha 2010, s. 130.

¹⁸ FROMMER, Benjamin. *Národní očista. Retribuce v poválečném Československu*. Praha 2010, s. 117-118.

1.3. Dekret o Národním soudu

Na základě dekretu prezidenta republiky č. 17/1945 Sb. ze dne 19. června 1945 o Národním soudu, byl v Praze zřízen Národní soud, který měl sloužit jako soud trestní a čestný. Podle tohoto dekretu měly být stíhány osoby veřejně známé, vysoce postavené a vedoucí představitelé fašistických organizací.¹⁹

Řízení před Národním soudem se řídila dle předpisů trestního řádu, pokud nebylo v dekretu stanoveno jinak. Soud rozhodoval v sedmičlenných senátech, přičemž předseda a jeho dva náměstkové museli být soudcové z povolání. Obžalovaný měl právo na obhájce a v případě že byl nemajetný, mohl požádat o jeho přidělení soud, stejně tak jako při řízení před MLS. Proti rozsudku Národního soudu nebylo opravných prostředků.²⁰

1.4. Tzv. Malý retribuční dekret

V momentě, kdy hovoříme o malém retribučním dekretu, máme na mysli dekret prezidenta republiky č. 138/1945 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti.²¹ Dekret prezidenta republiky č. 138/1945 Sb. byl vydán 26. listopadu 1945 a téhož dne nabyl účinnosti. Dekret je tvořen pouze čtyřmi paragrafy. Podle malého retribučního dekretu měli být souzeni menší viníci, kteří „*v době zvýšeného ohrožení republiky nepřístojným chováním, urážejícím národní cítění českého nebo slovenského lidu vzbudil[i] veřejné pohoršení*“.²² Dobou zvýšeného ohrožení republiky se míní období od 21. května 1938 do 31. prosince 1945. Bylo tak stanoveno na základě §18 dekretu prezidenta republiky č. 16/1945 Sb. Ti, kteří byli obviněni z provinění proti národní cti, měli být trestáni nejvýše jedním rokem vězením, pokutou v maximální výši jeden milion korun nebo veřejným pokáráním²³. Všechny tři varianty trestů, mohly být kombinovány a mohlo také dojít k tomu, že viníkovi byly uděleny všechny tři tresty najednou.²⁴ Trestní nález musel být vydán písemně, řádně odůvodněn a opatřen poučením o opravném pro-

---

¹⁹ Zejména se jednalo o státního prezidenta tzv. protektorátu, členy protektorátních vlád, členy ústředního vedení Vlajky, členy Kuratoria pro výchovu mládeže a další osoby, které byly ve vedoucím postavení během doby nesvobody. Dekret prezidenta republiky č. 17/1945 Sb., o Národním soudu.

²⁰ Dekret prezidenta republiky č. 17/1945 Sb., o Národním soudu.

²¹ Dekret prezidenta republiky č. 138/1945 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti viz Příloha (A).

²² *Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé, r. 1945, částka 57, vyd. 26. 11. 1945, s. 338.*

²³ Veřejné pokárání mělo být vykonáno takovým způsobem, že se v obci, kde pachatel bydlí či v obci, v níž byl čin spáchán, vyvěsí či jiným způsobem vyhlásí právoplatný nález.

²⁴ RAPA VÁ, Ivana. *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945 – 1948*. Ústí nad Labem 2010.

středku. O odvolání rozhodoval zemský národní výbor. Trest mohl být vykonán až v době, kdy trestní nález nabyl moci práva.²⁵

K tomuto dekretu byly vydávány podrobnější směrnice ministra vnitra, které měly blíže objasňovat průběh trestního řízení. Byly pověřeny bezpečnostní komise k tomu, aby provedly osvětu veřejného života. Tyto bezpečnostní komise byly zřizovány u místních národních výborů a jejich úkolem bylo prověřit všechna udání, která se vyskytnou v dané obci a mohly by obsahovat podezření z trestného činu. Posouzení, zda spáchaný čin byl urážejícím národní cítění českého nebo slovenského národa, příslušelo orgánu provádějícímu trestní řízení.²⁶ Došlá udání či trestní oznámení měl místní národní výbor předložit okresnímu národnímu výboru či bezpečnostní komisi. Pokud okresní národní výbor nebo bezpečnostní komise shledala, že je v udání či trestním oznámení ukryt trestný čin, spis byl odstoupen příslušnému soudu. V okamžiku, kdy z trestního oznámení vyplývala skutková podstata trestného činu podle dekretu prezidenta republiky č. 138/ 1945 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti, měla bezpečnostní komise případ prošetřit a dále jej předat trestní komisi.²⁷ Tzv. malý dekret byl ve srovnání s ostatními retribučními dekrety, velmi krátkým a z terminologického hlediska velmi nejasným právním předpisem. Dekret opravňoval národní výbory k tomu, aby vykonávaly určité funkce, které by jinak náležely soudům s profesionálními soudci. Je nutno podotknout, že do národních výborů byli členové jmenováni dle své stranické příslušnosti.²⁸

Trestní pravomoc, jež příslušela okresnímu národnímu výboru, byla vykonávána prostřednictvím trestní komise nalézací. Tato komise byla čtyřčlenná a její členové byli voleni okresním národním výborem, který měl při volbě dbát na to, aby alespoň jeden člen komise byl právně znalým.²⁹ Směrnice ministra vnitra dále upřesňovala, které chování je nepřístojným a urážejícím české a slovenské národní cítění. Bylo to zejména hlášení se k německé nebo maďarské národnosti či vědomé podporování odnárodňovacích snah Maďarů nebo Němců, dále pak politická spolupráce s Maďary či Němci, kam

---

²⁵ Státní okresní archiv v Hradci Králové, fond ONV Nový Bydžov, inv. č. 362, kart. 52.

²⁶ FUSEK, Jaroslav. *Provinění proti národní cti*. Liberec 1946.

²⁷ SOKA HK, f. ONV Nový Bydžov, inv. č. 362, kart. 52.

²⁸ FROMMER, Benjamin. *Národní očista. Retribuce v poválečném Československu*. Praha 2010.

²⁹ SOKA HK, f. ONV Nový Bydžov, inv. č. 362, kart. 52.

řadíme členství ve fašistických organizacích.³⁰ Dalším druhem nepřístojného chování bylo propagování, obhajování, vychvalování nebo podpora nacismu, fašismu nebo antisemitismu. Jako nepřipustné bylo rovněž považováno schvalování, podpora či obhajování nepřátelských projevů nebo činů nacistů, fašistů, českých a slovenských zrádců a jejich pomahačů. Dále také společenský, hospodářský a jiný styk s Němci, přesahující míru nezbytné nutnosti.³¹ O trestního stíhání mělo být upuštěno v momentě, kdy bylo prokázáno, že byl trestný čin spáchán pod nátlakem nebo zda-li bylo možné bez průtahů prokázat, že pachatel jednal s dobrým úmyslem, tzn. s úmyslem prospěti českému nebo slovenskému národu nebo československé republice, či jejím spojencům. Směrnice ministra vnitra byla praktickou pomůckou při určování nepřístojného chování vzbuzujícího veřejné pohoršení. Tato směrnice obsahovala nejrůznější druhy nepřístojného chování, ovšem nevyčerpává všechny možné druhy tohoto chování urážejícího národní cítění a prakticky ani vyčerpát nemůže.³²

Směrnice ministerstva vnitra stanovily, že nelze se dvěma výjimkami zavést trestní řízení s osobou, která by nebyla české, slovenské či jiné slovanské národnosti anebo by nebyla československým státním občanem. Rovněž bylo stanoveno, že nelze potrestat toho, kdo by se přihlásil k německé národnosti, pokud by toto přihlášení mělo za následek ztrátu československého státního občanství.³³ Mezi mnoha body, které se zabývaly závazností směrnic, se objevil také zákaz potrestání pasivního členství ve fašistických organizacích, odborná spolupráce s Němci, Maďary nebo českými a slovenskými zrádci, pokud však tato odborná spolupráce nepřesáhla určitou mez. Velmi podobně na tom byla i společenská či hospodářská spolupráce s Němci a Maďary. Pokud se však obviněný na základě této spolupráce nějakým způsobem obohatil, potrestán být měl.³⁴

Malým retribučním dekretem byla stanovena i doba, za kterou byl spáchaný čin promlčen. Promlčecí lhůta počínala dnem spáchaní činu a trvala po šest měsíců. Pokud byl čin spáchaný ještě před vydáním tohoto dekretu, promlčecí lhůta započala dnem, kdy dekret nabyl své účinnosti, tj. 26. listopadu 1945. Národní výbory měly do 26. května 1946 čas na to, aby započaly řízení s těmi, kteří spáchali provinění proti národní cti před vydáním

³⁰ Viz Příloha (D) – Seznam fašistických organizací.

³¹ Směrnice ministra vnitra ze dne 26. listopadu 1945.

³² FUSEK, Jaroslav. *Provinění proti národní cti*. Liberec 1946. s. 10-11.

³³ Podle §1, odst. 4 ústavního dekretu prezidenta republiky č. 33/1945 Sb.

³⁴ FUSEK, Jaroslav. *Provinění proti národní cti*. Liberec 1946. s. 13-14.

dekretu. Pokud do této doby nebylo zahájeno řízení anebo tyto činy nebyly vypátrány, byly skutky promlčeny. Promlčecí lhůta byla přerušena ve chvíli, kdy místně příslušný okresní národní výbor započal o provedeném činu trestní řízení. Vliv na běh promlčecí lhůty nemělo započetí trestního řízení místně nepříslušným národním výborem.

Dekret se svou platností vymezoval pouze na územní oblast Čech a Moravy. Na území Slovenska platilo nařízení Slovenské národní rady. Podle malého retribučního dekretu nebylo možno trestat činy, které byly spáchány na území Slovenska a to ani ve chvíli, kdyby se jich dopustil příslušník českého národa.³⁵

1.5. KSC a její vliv na poválečnou retribuci

Retribuci, jež byla prováděna v Československu, můžeme rozdělit do dvou časových úseků. První vlna retribuice, dle malého dekretu, probíhala od října 1945 do května 1947. Druhá vlna retribuice, též nazývána jako revizní, probíhala od dubna do prosince 1948. V praxi však s tímto datem veškerá řízení neskončila a vlekla se mnohem déle. KSC se snažila zasahovat již do první fáze retribuice prostřednictvím norem a předpisů, které vznikaly na její popud. Řada ministrů, členů KSC, se podílelo na tvorbě retribučních dekretů.³⁶

Malým retribučním dekretem byla posílena moc národních výborů, které měly klíčovou úlohu při trestání kolaborantů. Byly to právě bezpečnostní a vyšetřovací komise, spadající pod národní výbory, které shromažďovaly udání, zatýkaly, vyslyšely podezřelé a rozhodovaly o tom, zda bude případ postoupen žalobci či odložen.³⁷

Trestní nalézací komise byly tvořeny a kontrolovány národními výbory. Členem národního výboru se mohl stát pouze člověk „spolehlivý“³⁸. O tom, kdo bude postižen retribucí nebo bude zařazen k odsunu, rozhodovaly ONV a ÚNV.

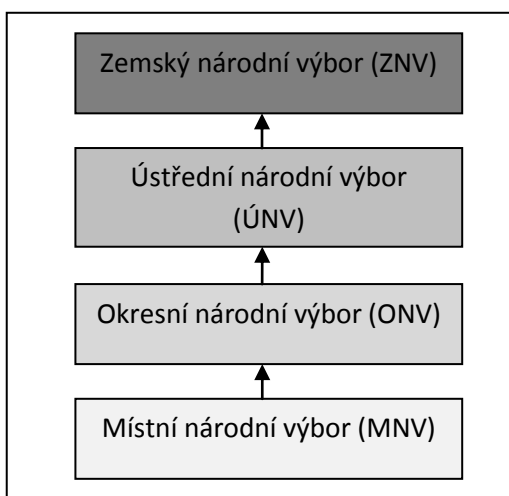
³⁵ FUSEK, Jaroslav. *Provinění proti národní cti*. Liberec 1946, s. 18.

³⁶ KMOCH, Karel, *KSC a „malá retribuice“*, in: Váchová Jana (ed.), *Komunistická strana Československa a bolševismus*. Praha 2011, s. 7 – 15.

³⁷ FROMMER, Benjamin. *Národní očista. Retribuce v poválečném Československu*. Praha 2010, str. 256.

³⁸ „Spolehlivý“ člověk byl slovanského původu, který dříve nebyl členem některé ze zakázaných politických stran. Tímto nedemokratickým způsobem byly z možnosti stát se členem národního výboru vyřazeni Němci, Maďaři, členové agrární strany a další, kteří byli z nějakého jiného důvodu označeni za „nespolehlivé“. KMOCH, Karel, *KSC a „malá retribuice“*, in: Váchová Jana (ed.), *Komunistická strana Československa a bolševismus*. Praha 2011, s. 7 – 15.

Obrázek 1 – systém národních výborů

Důležitou roli pro státní politiku a zejména pak pro politiku KSČ, hrála tzv. lidovost. Do TNK byli jmenováni soudci z lidu bez soudní či právnické praxe a znalosti. Tito lidoví soudci nerozhodovali pouze o vině/ nevině, ale i o výši případného trestu. Mechanismus shromažďování informací, vyšetřování a souzení provinění proti národní cti, to vše bylo obsaženo ve směrnici vydané 26. listopadu 1946 s názvem „*Směrnice ministra vnitra ze dne 26. listopadu 1945 ku provedení dekretu prezidenta republiky č. 138/1945 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti*“. Součástí této směrnice byla příloha se seznamem fašistických organizací. Směrnice byla postupně doplněna o tři dodatky. Druhým dodatkem vydaným 28. listopadu 1946 byla upravena podoba TNK. Počet jejích členů se rozrostl na pět a výběr těchto členů měl být prováděn na základě nominace politických stran. Rovněž bylo v dodatku uvedeno, že komise nemusí být jen jedna, ale současně jich může být zřízeno více.³⁹

³⁹ KMOCH, Karel, *KSČ a „malá retribuce“*, in: Váchová Jana (ed.), *Komunistická strana Československa a bolševismus*. Praha 2011, s. 7 – 15.

2 Charakteristika okresu Nový Bydžov a jeho historický kontext

Nový Bydžov je okres nacházející se jen pár kilometrů od Hradce Králové. První zmínka o Novém Bydžově jakožto městě pochází z roku 1305. Kapitola popisuje historický vývoj Nového Bydžova od období první republiky po osvobození a neopomíná ani poválečnou správu obce, která byla svěřena do rukou Místního národního výboru. Vymezen je také politický a soudní okres Nový Bydžov a uvedeny jsou rozdíly mezi nimi.

2.1. Situace v Novém Bydžově před a během druhé světové války

Před druhou světovou válkou se Nový Bydžov potýkal s hospodářskou krizí a poměrně vysokou nezaměstnaností. Docházelo k demonstracím a konfliktům. Postupem času však krize začala utíchat a docházelo k postupné stabilizaci poměrů v Novém Bydžově. Avšak s příchodem světové hospodářské krize nastal úpadek a krize i v Novém Bydžově.

Po skončení první světové války pokračovala v Novém Bydžově hluboká zásobovací krize, která byla spojená s poměrně vysokou nezaměstnaností. Dělníci několikrát demonstrovali proti rostoucím cenám a požadovali kontrolu nad zásobováním a výrobou. V červnu 1919 proběhly první poválečné volby, v nichž většina dosáhly levicově orientované strany. Zastupitelstvo mělo celkem 36 členů, přičemž 19 z nich bylo socialisticky orientovaných. V důsledku poválečné krize většina členů sociální demokracie přešla k levici a v květnu 1921 byla ustanovena městská organizace komunistické strany. V letech 1923, 1927 a 1937 byla nejsilnější stranou strana národně demokratická a v roce 1938 to byla strana národního sjednocení. Kromě politických změn došlo také ke změnám v oblasti církve. Byl zaznamenán odklon věřících od římsko-katolické církve a jejich přechod k nově vznikající církvi československé. Počátkem dvacátých let začala krize pomalu odeznívat, což znamenalo stabilizaci života ve městě a také jeho modernizaci. Ovšem v momentě, kdy svět zasáhla velká hospodářská krize, bylo Novobydžovsko postiženo těžce, hlavně v oblasti zemědělství. Některé závody zastavily výrobu a došlo na další propouštění dělníků. V této době se nezaměstnaných nejviditelněji zastávala komunistická strana⁴⁰. V polovině třicátých let se do popředí dostávaly otázky obrany státu. Probíhala rozsáhlá jednání, která vedla k tomu, že bylo schváleno vybudo-

---

⁴⁰ Členové komunistické strany pořádali četné protestní schůze a demonstrace. Vedli také dělníky ve stávce za regulaci Švarcavy v roce 1933 a také za největší stávky při stavbě vodovodu v roce 1935. PROKOP, Jaroslav. *Nový Bydžov*. Praha 2007.

vání vojenských kasáren ve městě. V kasárnách měla být umístěna stálá vojenská posádka. Ovšem další vývoj událostí plány na výstavbu zmařil. V září 1938 došlo v Novém Bydžově k demonstracím na podporu obrany republiky a proti kapitulantství vlády.⁴¹ V období druhé republiky se většina pravicových stran spojila do Strany národní jednoty a komunistická strana musela přejít do ilegality.⁴² Během let 1901 – 1945 se na postu starosty města Nového Bydžova vystříдалo 6 mužů.

2.2. Období okupace, války, odboje a osvobození

První skupina nacistických vojsk vjela do města 15. března 1939. Nacistické vojsko se ve městě několikrát střídalo. Politický život byl usměrňován podle německého vzoru a jedinou povolenou politickou organizací se stalo Národní souručenství. Již první den druhé světové války, tj. 1. září 1939 byli zatčeni čtyři občané města jako rukojmí. 17. listopadu 1939 probíhala razie proti studentům, při níž bylo do koncentračních táborů odvedeno deset vysokoškolských studentů z Nového Bydžova. Zhoršení poměrů ve městě přišlo s nástupem nového říšského protektora Heydricha koncem září 1941. V říjnu 1942 byli zatčeni dva sokolští pracovníci a následně byla rozpuštěna celá místní organizace Sokola. 10. června 1942 opouštělo město 76 Židů, kteří byli přes Kolín dopravováni do transportu.⁴³

Občané města se již od prvních dnů okupace jednotlivě zapojovali do odbojové činnosti. Spolupracovali s komunistickým odbojem a navázali spolupráci také s jičínskou a později s kolínskou skupinou Obrany národa. Vedoucí pozici v místním odboji zaujímal vrchní strážmistr Štěpán Novák, krycím jménem Horský. Pro odbojovou činnost bylo v Novém Bydžově pozatýkáno 50 osob, z nichž 14 zaplatilo za svou činnost svými životy. K otevřenému projevu proti nacistické moci došlo 2. května 1945 a 5. května 1945 byla na náměstí v Novém Bydžově vyhlášena svobodná republika a moci se ujal revoluční národní výbor.⁴⁴

Z tábora, který byl postaven za války a původně sloužil jako místo, kde byli ubytováni dělníci skřivanské rafinérie, byl v červnu 1945 zřízen internační tábor pro Němce. Během celého období bylo do tábora internováno přibližně 1600 příslušníků německého

---

⁴¹ PROKOP, Jaroslav. *Nový Bydžov*. Praha 2007, s. 26-31.

⁴² PROKOP, Jaroslav. *Nový Bydžov v proměnách staletí*. Nový Bydžov 2005, s. 147.

⁴³ PROKOP, Jaroslav. *Nový Bydžov v proměnách staletí*. Nový Bydžov 2005, s. 151 – 155.

⁴⁴ PROKOP, Jaroslav. *Nový Bydžov*. Praha 2007, s. 31-33.

národa, ženy i muži dohromady. Během dne byli Němci nuceni pracovat ve městě a večer byli vždy odváděni zpět do tábora. Do tábora byli internováni nejen Němci z Nového Bydžova, ale i příslušníci německé národnosti z jiných okresů. Na rok 1946 byl naplánován odsun německého obyvatelstva, avšak z Nového Bydžova bylo určeno k odsunu jen pět osob, přičemž z toho tři muži a dvě ženy. Na počátku roku 1946 bylo v Novém Bydžově evidováno dalších 42 příslušníků německé národnosti. Ti však žili ve smíšených manželstvích s Čechy a z odsunu byli vyňati.⁴⁵

2.3. Správa obce v poválečném období

Po květnových událostech roku 1945 byla obec spravována Místním národním výborem (MNV). Rada MNV se scházela každé pondělí, vždy v podvečerních hodinách, k řádným schůzím. Do voleb, které proběhly následujícího roku v květnu, byl předsedou MNV Antonín Toman, příslušník Komunistické strany Československa. V postu místopředsedy byli tři muži. Prvním náměstkem byl V. Vávra, tajemník berního úřadu, člen strany národních socialistů. Druhým náměstkem byl František Měkota, přednosta berního úřadu, člen československé strany lidové. V pozici třetího náměstka byl Antonín Kneifl, příslušný do československé sociální demokracie. Do voleb konaných v květnu 1946 byl poměr stran a rozdělení referátů mezi členy MNV a tedy příslušníky jednotlivých politických stran vyvážený. V květnu však proběhly volby do Ústavodárného národního shromáždění a podle výsledků těchto voleb měl být upraven i poměr stran v okresním i místním národním výboru.

Voleb se v Novém Bydžově zúčastnilo celkem 4445 voličů. Podle výsledků voleb z celého okresu bylo upraveno zastoupení v ONV takto: KSČ zastoupena třikrát, ČSL zastoupena dvakrát, stejně tak ČSNS a ČSD byla zastoupena jednou. Předsedou byl zvolen Stanislav Jiránek, zástupce Komunistické strany Československa.⁴⁶

---

⁴⁵SOKA HK, f. Archiv města Nový Bydžov, Pamětní kniha města Nového Bydžova II. 1933 – 1976, s. 377 – 378.

⁴⁶SOKA HK, f. Archiv města Nový Bydžov, Pamětní kniha města Nového Bydžova II. 1933 – 1976, s. 396 – 397.

2.4. Vymezení politického a soudního okresu Nový Bydžov a národnostní složení obyvatel

V momentě, kdy hovoříme o politickém okrese Nový Bydžov, máme na mysli nejen Nový Bydžov a přilehlé obce, ale také Chlumeck nad Cidlinou a obce přilehlé k němu. Ovšem v kontextu soudního okresu hovoříme o Novém Bydžově a Chlumci nad Cidlinou zvlášť. K soudnímu okrese Nový Bydžov spadalo 49 politických obcí. Rozloha soudního okresu byla 231 km². Podle sčítání lidu v roce 1930 měl novobydžovský okres (myšleno politický okres) 53 605 obyvatel. Soudní okres měl 32 283 obyvatel, z čehož bylo 15 290 mužů a 16 993 žen. Převážná část obyvatel se hlásila k římskokatolické církvi, ale našlo se zde i 397 Židů. Z celkového počtu 32 283 obyvatel se k české národnosti přihlásilo 32 319 osob a k německé národnosti 64 osob.⁴⁷ K židovské národnosti se přihlásilo, na základě statistického lexikonu obcí v Československé republice z roku 1934, celkem 24 osob. Okresní soudy v Chlumci nad Cidlinou a v Novém Bydžově spadají do obvodu krajského soudu v Jičíně.⁴⁸

---

⁴⁷ KUDRNÁČ, Václav. *Adresář politického okresu Novobydžovského*. Turnov.

⁴⁸ Statistický lexikon obcí v republice Československé. Vydán ministerstvem vnitra a Státním úřadem statistickým na základě výsledků sčítání lidu z 1. prosince 1930. Praha 1934.

3 Trestní nalézací komise Nový Bydžov

Trestní nalézací komise v Novém Bydžově byla ustavena na základě dekretu č. 138/1945 Sb. a její fungování počíná 23. lednem 1946. Během účinnosti dekretu se vystřídal v Novém Bydžově celkem pět komisí, které se zabývaly 859 případy.

3.1. Vznik TNK v Novém Bydžově

První zasedání trestní komise nalézací se konalo 23. ledna 1946 v budově Okresního národního výboru (dále jen ONV) v Novém Bydžově. Při prvním zasedání byli přítomni předseda ONV Stanislav Jiránek jakožto předseda uvedené komise, předseda MNV Antonín Toman jakožto přisedící člen, dále pak přednosta úřadu ONV JUDr. Josef Vodák jako právní referent a přednosta okresního soudu v Chlumci n./ Cidlinou JUDr. Zdeněk Kafka jako přisedící člen.⁴⁹ Úkolem této komise bylo potrestání osob, které se provinily proti národní cti ve smyslu dekretu prezidenta republiky č. 138/1945 Sb. ze dne 26. listopadu 1945.

Předtím než došlo k samotnému projednávání jednotlivých případů, podal právní referent vysvětlení k uvedenému dekretu a přečetl směrnice ministerstva vnitra. Následně bylo přikročeno k projednávání předložených případů. Během prvního zasedání trestní komise nalézací bylo projednáno celkem devět případů, přičemž tři případy byly vráceny k prošetření bezpečnostní komisi. Zbylých šest případů bylo shledáno vinnými a byla též stanovena výše trestů za spáchané činy. Dne 5. března 1946 proběhlo v odpoledních hodinách již šesté zasedání trestní komise nalézací, ovšem s malou změnou oproti zasedáním předchozím. Šestému zasedání již nepředsedal Stanislav Jiránek, ale nově zvolený JUDr. Josef Vodák, přednosta úřadu ONV. Z protokolu vypovídajícího o schůzi trestní nalézací komise ze dne 23. září 1946 je patrná změna členů této komise. Předsedou komise byl advokát Dr. Václav Papík a členové byli František Dunda, Emil Klimeš a František Brabec. Zvoleni byli také Jan Svoboda, Bohumil Semrád a František Všečetka, jakožto náhradníci komise.⁵⁰ Stanovené také bylo pravidelné zasedání této komise a to na každé úterý, od 8 hodin ráno do 17:30 hodin odpoledne, s hodinovou polední přestávkou. Na základě studia zápisů ze schůzí jsem dospěla k závěru, že se během let 1945 – 1948 vystřídal celkem pět trestních nalézacích komisí. Předsedou první komise

---

⁴⁹SOKA HK, f. ONV Nový Bydžov, inv.č. 363, karton č. 52.

⁵⁰ Z archivního materiálu není patrná politická příslušnost členů Trestní nalézací komise.

byl Stanislav Jiránek, druhé komise Josef Vodák, třetí komise Dr. Doležal, čtvrté komise Václav Papík a páté komise Dr. Louda.

Šestá komise byla stanovena v roce 1948, jakožto revizní komise. Tato revizní komise byla potvrzena na radě konané 16. a 30. dubna 1948. Členy této komise se stali: Jan Pučík, František Brabec a Josef Černý. Komise byla zřízena za účelem revize všech právoplatně skončených případů podle dekretu prezidenta republiky č. 138/45 Sb. a také na základě zákona č. 34/1948 Sb. o revizi. Na zasedání revizní komise byly probírány jednotlivé případy, které pak dále mohly být navrženy na obnovu na základě zákona č. 34/1948 Sb. o revizi. 28. května 1948 byli stanoveni noví členové dvou trestních nalézacích komisí, které měly bezpodmínečně zahájit svou činnost na schůzi, jež byla svolána na 3. června 1948 do velké zasedací síně ONV v Novém Bydžově. Členy první trestní nalézací komise byli zvoleni JUDr. Jaroslav Franc, co by právní rada MNV Nového Bydžova, Jaroslav Nejedlý a Josef Malík. Náhradníkem byl zvolen Václav Pšenička. V dalším záznamu jsou zmíněni členové druhé trestní nalézací komise, jimiž byli František Fiala, Václav Kolín, František Brabec a jako náhradník Jan Svoboda. Revidováno bylo přibližně 400 případů, avšak jen 83 z nich bylo navrženo na obnovu řízení.

Tabulka 1 – počet případů, kterými se zabývala TNK Nový Bydžov

Pořadí TNK	Počet případů, jimiž se zabývala
Komise č. 1	65 případů
Komise č. 2	139 případů
Komise č. 3	79 případů
Komise č. 4	265 případů
Komise č. 5	229 případů

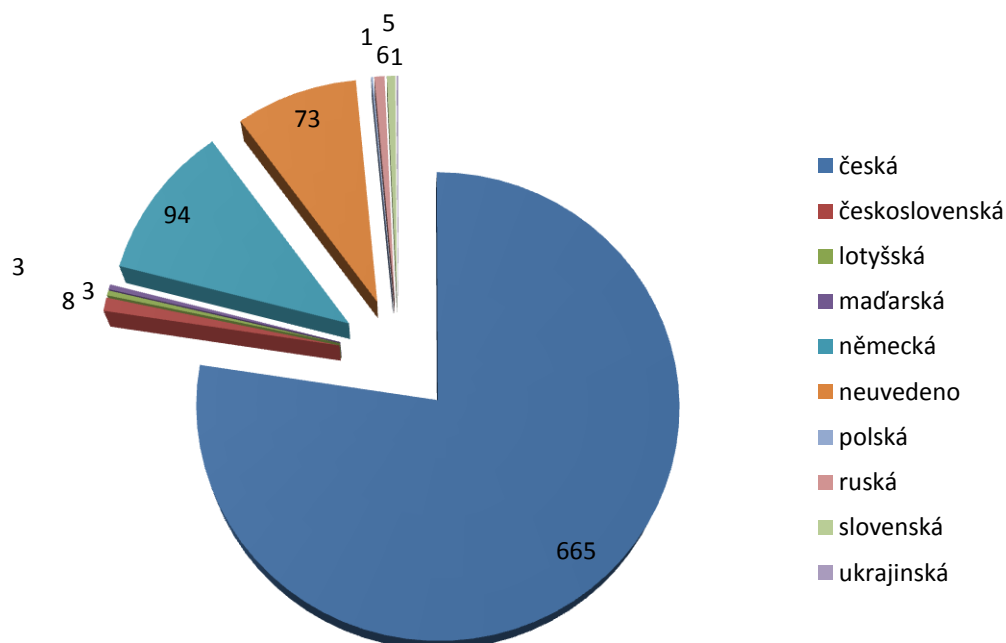
Vzhledem k neúplnosti archivního materiálu nebylo snadné zkonstruovat množství komisí, které se zabývaly případy spadající pod TNK Nový Bydžov. Jelikož v zápisech chyběly protokoly o ustavení jednotlivých komisí, proběhla jejich rekonstrukce na základě zápisů z jednání a podpisů předsedů daných komisí.

Prostřednictvím těchto pěti komisí bylo projednáno celkem 859 případů, přičemž více než polovina jich byla zastavena z důvodů nedostatečných důkazů či neprokázání skutkové podstaty provedeného činu. K číslu 859 jsem dospěla na základě zkoumání zápisů ze schůzí TNK a též projitím všech dochovaných spisů. Ne všechny spisy, které byly k dispozici v archivu, byly obsaženy v zápisech z jednání a naopak, ne všechny spisy, které byly projednávány TNK a zmínka o nich se dochovala v zápisech z jednání, byly obsaženy ve fondu ONV Nový Bydžov, ze kterého jsem čerpala. Ze všech obviněných tvořili muži 77% a ženy 23%.

3.2. Národnostní složení obviněných

TNK Nový Bydžov se zabývala celkem 859 případy, přičemž ve většině spisů byla uvedena zmínka o národnosti obviněných. Jak je patrné z grafu, nejpočetnější skupinu tvořili obvinění s českou národností a za ní hned následovali obvinění, kteří měli národnost německou. Ostatní národnosti, jako lotyšská, ruská, polská či ukrajinská byly zastoupeny pouze minimálně. U mnoha případů, jimiž se TNK Nový Bydžov zabývala, nebyla uvedena zmínka o národnosti. Příčinou mohlo být problematické určení národnosti či nekvalitně vedená dokumentace k případu. Ku příkladu mnoho z obviněných uvedlo jako národnost německou, ač měli národnost českou a pouze byli říšskoněmeckými státními příslušníky.

Graf 1 – národnostní složení obviněných

Tabulka 2 – procentuální národnostní zastoupení mezi obviněnými

Národnost	Počet obviněných, příslušných k dané národnosti	Procentuální zastoupení národnosti
Česká	665	77%
Československá	8	1%
Lotyšská	3	-
Maďarská	3	-
Německá	94	11%
Polská	1	-
Ruská	6	1%
Slovenská	5	1%
Ukrajinská	1	-
Neuveдено	73	9%
Celkový součet:	859	

3.3. Vyšetřovací postup, obsah složek obviněných

V první fázi vyšetřování nastoupila bezpečnostní komise při okresním národním výboru v Novém Bydžově a provedla předepsané šetření daného případu. Celé šetření probíhalo v souladu s dekretem prezidenta republiky č. 138/1945 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti. Bezpečnostní komise sepsala posudek, který dále předala trestní nalézací komisi. Hlavička posudku obsahovala jméno a příjmení, místo a datum narození, poslední bydliště a národnost. Ovšem ne každý spis byl kompletní. V mnohých spisech chyběly údaje o národnosti, povolání či datu narození. Za úvodní hlavičkou posudku následoval popis provinění. Nejprve bylo popsáno, čeho se obviněný dopustil a z čeho je obviněn. Následoval výčet výpovědí svědků a samotné vyjádření obviněného k činům, za vinu mu kladeným. Ve většině případů byl posudek doplněn o vyjádření SNB či MNV, příslušných do místa bydliště obviněného, k danému případu.

V některých složkách byl obsažen pouze posudek bezpečnostní komise a zpráva o zastavení případu. Ovšem v mnohých složkách se nacházely další posudky, které se týkaly ať už obviněného či svědků. Součástí byly i další výpovědi nebo přímluvy za obviněného. Přímluvy poskytovali jednak rodinní příslušníci, tak blízcí přátelé či zaměstnavatelé. Dále pak složky obviněných obsahovaly důkazy prokazující jejich protičeskou činnost. Jednalo se pak zejména o přihlášky do fašistických organizací, jako byla například Vlajka nebo o členské legitimace či soupis finančních příspěvků do některé ze seznamu fašistických organizací.

Na základně provedeného řízení rozhodovala trestní nalézací komise v Novém Bydžově těmito čtyřmi způsoby:

1. Obviněný uznán vinným
2. Řízení se zastavuje
3. Řízení se přerušuje
4. Spis postoupen Mimořádnému lidovému soudu, nejčastěji MLS Jičín

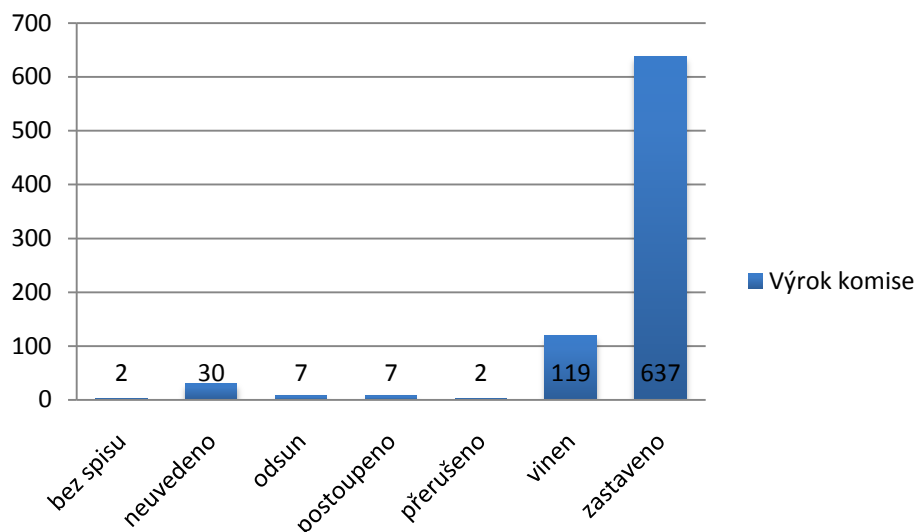
Pokud TNK uznala obviněného vinným, obsahovala složka tzv. trestní nález. Trestní nález obsahoval údaje o obviněném, skutkovou podstatu činu, který spáchal, datum, kdy komise rozhodla o daném případě, výši stanoveného trestu a odůvodnění, obsahující na základě jakých svědeckvů a důkazů se komise rozhodla pro vinu. Na konci trestního ná-

lezu byla také poučka o odvolání, přičemž se obviněný mohl odvolat do osmi dnů u ONV v Novém Bydžově.

V momentě, kdy TNK zastavila řízení, bylo součástí složky obviněného usnesení o zastavení. Usnesení o zastavení obsahovalo rovněž údaje o obviněném, datum rozsudku TNK a též důvod. Nejčastěji se jednalo o formuli: „*Trestní řízení se zastavuje, ježto skutková podstata trestných činů, Vám za vinu kladených, není prokázána.*“ Dalšími možnými příčinami zastavení řízení byly odsun německého příslušníka, s nímž se řízení vedlo, nedostatek důkazů či úmrtí. Na konci dokumentu byl podpis předsedy komise, pokud se tedy nejednalo o kopii usnesení o zastavení. Ty ve většině případů podepsány nebyly.

Spisy postoupené Mimořádnému lidovému soudu Jičín, byly v kompletní podobě zaslány do Jičína. Ve složkách, které původně obsahovaly spisový materiál, byla jen poznámka, že spis byl postoupen k MLS Jičín. Toto rozhodnutí se týkalo sedmi spisů, kterými se původně zabývala TNK Nový Bydžov

Graf 2 – výroky TNK Nový Bydžov

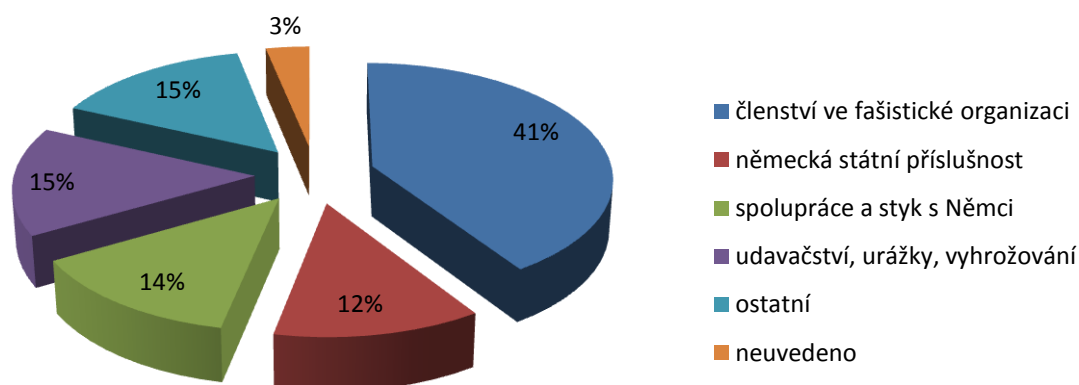
Zastaveno bylo 637 případů, což z celkového počtu činí 74%. Uznáno vinnými bylo 20% obviněných, přičemž 6% tvořily ženy a 14% muži. Postoupeno k Mimořádnému lidovému soudu do Jičína bylo 1% spisů. Jednalo se o případy J. Hejdy, J. Hencla, M.

Těšíkové, J. Minaříka, J. Pelce, V. Petrovického a F. Krumicha. Skutková podstata činů za vinnu jim kladených se případ od případu lišila. Jednalo se o udavačství, dobrovolné členství ve Vlajce či ČPF nebo o vychvalování nacismu a nacistických ideálů. O případech, které byly postoupeny k MLS Jičín, není mnoho informací, neboť celý spis byl odeslán k dalšímu prostudování do Jičína.

3.4. Důvody obvinění na Novobydžovsku

TNK v Novém Bydžově prošla během své činnosti pestrou škálou obvinění. Mezi nejčastější důvody obvinění můžeme zařadit členství ve Vlajce nebo jiné fašistické organizaci (viz. Příloha č. 2), žádost či přijetí německé státní příslušnosti, členství ve Svazu zemědělství a lesnictví nebo například společenský styk s Němci. Ne všechna obvinění, která se dostala před TNK byla pravdivá a podložená důkazy. O tom také vypovídá množství případů, které byly zastaveny. Mnohdy se jednalo o vykonstruovaná obvinění sousedů či lidí, kteří se snažili využít situaci k tomu, aby se mohli pomstít.

Graf 3 – nejčastější obvinění na Novobydžovsku

Nejčastějším přečinem, kterým se TNK v Novém Bydžově zabývala, bylo členství v některé z fašistických organizací. Jednalo se zejména o členství ve Vlajce (104 případů), Svazu zemědělství a lesnictví (93 případů), Veřejné osvětové službě (70 případů), Kuratoriu pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě (13 případů) a dalších (70 případů). Při posuzování jednotlivých případů brala komise ohled na to, zda obviněný vstoupil do fašistické organizace dobrovolně, zda se účastnil schůzí či zda platil členské příspěvky. Na základě směrnice ministerstva vnitra nebylo možné potrestat všechny osoby, které byly členy Kuratoria pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě. Mnohým byly vydány samotným ministerstvem vnitra tzv. očistné listy. Na Novobydžovsku se komise zabývala velkým množstvím případů, kdy byli obviněni členem Svazu zemědělství a lesnictví. Opět bylo stanoveno směrnicí, že potrestaný mohl být pouze ten člen, který měl v této organizaci politický vliv. Obyčejní členové potrestáni nebyli.⁵¹

Dalším proviněním byla spolupráce a styk s Němci. Nejednalo se o styk pouze společenský, nýbrž také o styk hospodářský či o odbornou spolupráci s Němci. Někteří obyvatelé, ač české národnosti, se dovolávali výhod u Němců a německých úřadů. Požadovali např. zajištění pracovního místa či povýšení v práci a další výsady. 15% obviněných, což v přepočtu znamená 130 případů, mělo v kolonce důvod obvinění uvedeno udavačství, urážení Čechů a jejich terorizování. Řada urážek směřovala na osobnost prezidenta Beneše, kdy byl označován za „*lotra, darebáka a zbabělce*“.

3.5. Tresty udílené TNK Nový Bydžov

Jak je stanoveno v dekretu č.138/1945 Sb. obviněný mohl být potrestán vězením v délce trvání maximálně jednoho roku, pokutou do výše 1, 000 000 Kčs nebo veřejným pokáráním.⁵² Nevylučuje se ani kombinace všech těchto možných trestů. Nejčastěji udíleným trestem TNK Nový Bydžov byla kombinace veřejného pokárání a vězení. Nejvyšší trest byl udělen J. Hodkovi, obchodníkovi z Nového Bydžova. Byl důvěrníkem gestapa, členem fašistické organizace Vlajka a též Svatoplukových gard. Projevovalo se u něj antisemitské smýšlení a s ním spojená nenávisť vůči Židům. Za své chování, jímž se provinil proti národní cti, si vysloužil vězení na dobu 12 měsíců, peněžitou pokutu ve výši 400 000 Kčs a veřejné pokárání. Manželka J. Hodka, M. Hodková, za své protičes-

---

⁵¹ FUSEK, Jaroslav. *Provinění proti národní cti*. Liberec 1946.

⁵² Dekret prezidenta republiky č. 138/1945 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti.

ké chování obdržela druhý nejvyšší trest – vězení po dobu 12 měsíců, peněžitou pokutu ve výši 50 000 Kčs a veřejné pokárání. Peněžitě pokuty se pohybovaly v rozmezí 1 000 Kčs – 400 000 Kčs. Nejnižší délka trestu odnětí svobody byla stanovena na šest dní, nejdelší pak na dobu jednoho roku. Pokud byl obviněný nemajetný a byla mu stanovena peněžitá pokuta, mohl národní výbor tuto pokutu nahradit trestem odnětí svobody.⁵³

Tabulka 3 – kombinace možných trestů

Kombinace možných trestů
Veřejné pokárání
Veřejné pokárání, peněžitá pokuta
Veřejné pokárání, vězení
Veřejné pokárání, peněžitá pokuta, vězení
Peněžitá pokuta, vězení
Peněžitá pokuta
Vězení

---

⁵³ FROMMER, Benjamin. *Národní očista. Retribuce v poválečném Československu*. Praha 2010, str. 253.

4 Charakteristika vybraných trestních spisů

Vzhledem k množství spisů, jimiž se TNK Nový Bydžov zabývala, není možné popsat jednotlivě každý případ. Proto jsem vybrala jen některé, které popíšu v této kapitole. Případy jsem vybírala na základě výroků komisí a na základě dostupnosti pramenné základny.

4.1. Případ první: Eliáš Karel

Případ Karla Eliáše byl projednáván na 18. zasedání trestní komise nalézací, které proběhlo 7. srpna 1946. Karel Eliáš se narodil v listopadu roku 1908 v Novém Bydžově. Národností byl české a povoláním obuvník. Karel Eliáš v době zvýšeného ohrožení republiky napsal dopis bývalému ministru školství Moravcovi, v němž se vychloubá, že přispěl na německou zimní pomoc párem válenek a dále žádá, aby dostal lepší byt, přičemž by byl ochoten na německou zimní pomoc přispět dalšími válenkami. V dopise dále vychvaloval laskavost Němců a též napsal, že rád poslouchá Moravcovi přednášky.

Na základě Eliášova částečného doznání a též na základě předloženého dopisu, který Eliáš napsal 4. října 1942, byl uznán vinným. Skutková podstata činů jemu kladených za vinu byla bezpečně prokázána. Ukázalo se, že Eliáš schvaloval projevy českých zrádců, hmotně podporoval nacismus a ucházel se o výhody u okupantů. Trestní komise nalézací jej odsoudila k peněžité pokutě 5 000,- Kčs a k veřejnému pokárání plakátováním po dobu tří týdnů na útraty potrestaného. V případě nedobytnosti peněžité pokuty, byl nastaven náhradní trest vězení ve výši jednoho měsíce.⁵⁴

4.2. Případ druhý: Hartman Antonín

Antonín Hartman se narodil v září roku 1908 v Novém Bydžově. Byl zaměstnancem ČSD v Jablonci nad Nisou. Antonín Hartman byl obviněn ze společenského styku s Němci, zvláště pak ze styku s vedoucím NSDAP Flögelem. Hartman se měl na Flögelovi domáhat různých výhod na úkor svých spolubydlících. Antonín Hartman ve své výpovědi jednoznačně popírá jakýkoliv styk s Němci, který by přesahoval nezbytnou míru nutnosti. Též popírá, že by kdy vyhrožoval svým sousedkám, Brabcové a Henclové, či udržoval kontakt s vedoucím NSDAP Flögelem.

---

⁵⁴SOKA HK, f. ONV Nový Bydžov, inv.č. 374, karton č. 57.

Případ Antonína Hartmana se projednával na 49. zasedání trestní nalézací komise, které proběhlo 20. února 1947. Tomuto zasedání rovněž předsedal Dr. Louda. Na základě šetření a výslechů dvou svědkyň (M. Brabcová, M. Henclová) dospěla komise k názoru, že Antonín Hartman jest vinen. Byl prokázán společenský styk s Němcem Flögelem, přesahující míru nezbytné nutnosti a též bylo bezpečně prokázáno, že si Hartman chodil k Flögelovi stěžovat na své spolubydlící.

Trestní komise nalézací uznala Antonína Hartmana vinným a udělila mu trest veřejného pokárání v Novém Bydžově a v Jablonci nad Nisou.⁵⁵

4.3. Případ třetí: Hodek Jaroslav, Hodková Marie

O případu manželů Hodkových jsem se zmiňovala již v souvislosti s nejdříve udělenými tresty TNK Nový Bydžov. Případ Jaroslava Hodka byl projednáván na 26. zasedání a případ jeho ženy Marie na zasedání 25. Předsedou komise na obou zasedáních byl Dr. Papík.

Oba obvinění bydleli v Novém Bydžově a narodili se roku 1906. Jaroslav byl obchodníkem a jeho žena měla v kolonci zaměstnání uvedeno „žena obchodníka“. Obžalobu na manžele Hodkovi podali N. Sokolářová - Döbertová, O. Döbert, Z. Pánková a V. Pánková. V opisu obžaloby jsou manželé Hodkovi obviněni z těchto činů: oba byli členy Vlajky, udavačství gestapu s následkem smrti tří lidí, styk s Němci, přesahující míru nezbytné nutnosti.

Hodek ve své výpovědi přiznává, že byl členem Vlajky, ale z popudu jistého Česáka a také doznává, že se stýkal s Němcem Ludwigem, ovšem pouze skrze služební záležitosti. Odmítá však, že by nesl zodpovědnost za smrt pplk. Sokoláře a dalších, které měl údajně udat gestapu.

Marie Hodková byla členkou fašistické organizace Vlajka v Chlumci nad Cidlinou, účastnila se srazů Vlajky a rovněž se stýkala s Němcem Ludwigem, s nímž vedla politicky orientované rozhovory. Hodková byla přesvědčena o tom, že němci válku vyhrají a veřejně užívala nacistický pozdrav. Na základě svědectví J. Česáka, E. Hrušky a svým vlastním doznáním byla uznána vinnou. Trestní nález byl vydán 1. 10. 1946. Marie Hodková byla odsouzena k trestu vězení v délce trvání jednoho roku, peněžité pokutě ve

---

⁵⁵SOKA HK, f. ONV Nový Bydžov, inv.č. 374, karton č. 58.

výši 50 000 Kčs a veřejnému pokárání vyhláškou v Novém Bydžově, Chlumci nad Cidlinou a Levíně. Po dobu tří let jí bylo odejmuto volební právo na základě §22 odst. 2. zákona č. 28/1946 Sb.

Trestní nález ve věci Jaroslava Hodeka byl vydán 8. 10. 1946 a byl uznán vinným. J. Hodek byl členem fašistických organizací Vlajka a Svatoplukova garda. Účastnil se srazů Vlajky, které probíhaly v Chlumci nad Cidlinou a v Kolíně. Stýkal se s Němci, zejména pak s Ludwigem, Kahlerem a Kochem. V jeho chování se projevovala nenávisť vůči Židovce Krausové a celkově antisemitské smýšlení. Tímto svým chováním vzbudil nejen veřejné pohoršení, ale také se provinil proti národní cti. Byl odsouzen k trestu odnětí svobody ve výši 12 měsíců, k peněžité pokutě v celkové výši 400 000 Kčs a k veřejnému pokárání vyhláškou v Novém Bydžově, Chlumci nad Cidlinou a Levíně. Současně byl Jaroslav Hodek zbaven volebního práva po dobu 3 let dle §22 odst. 2. zákona č. 28/1946 Sb.⁵⁶

4.4. Případ čtvrtý: Kavka Josef

Josef Kavka pocházel z obce Měník a narodil se v červenci roku 1898. Byl mužem české národnosti, povoláním sadař. Jeho případ se dostal k projednání na druhém zasedání TNK a předsedou komise, která se tímto případem zabývala, byl Stanislav Jiránek.

Ve výčtu Kavkových provinění se objevilo členství ve Vlajce a spolupráce s Němci. Kavka ve své výpovědi uvedl, že byl členem fašistické organizace Vlajka, ale že se k této organizaci přihlásil v podnapilém stavu v hostinci Reschla. To, že zaplatil členské příspěvky, rovněž omlouval opilostí. Dále prohlásil, že s Němci nijak zvlášť nespolupracoval a nestýkal se s nimi. Pouze jim prodával ovoce ze svého sadu a to jen ve chvílích, kdy jeli okolo a zastavili se u něj. Přiznal také, že jednou opil německého četníka Tucha, který byl členem hospodářské komise a učinil tak, aby byla rychle odbyta kontrola u něj v sadu. Ve věci Josefa Kavky nebylo zajištěno žádné svědectví.

Trestní komise nalézací uznala Josefa Kavku vinným 11. března 1946. Kavka byl obviněn z dobrovolného přihlášení se k Vlajce, udržování obchodních i společenských styků s německými vojáky a četníky v míře, přesahující nezbytnou nutnost. Odsouzen byl k trestu vězení v délce trvání 8 měsíců a též k pokutě ve výši 30 000 Kčs. V případě

---

⁵⁶SOKA HK, f. ONV Nový Bydžov, inv.č. 374, karton č. 59.

nedobytnosti pokuty stanovila komise náhradní trest vězení ve výši jednoho měsíce. Součástí trestu bylo také veřejné pokárání na dobu 3 týdnů, plakátováním, na náklady potrestaného. Komise ve věci Josefa Kavky rozhodla o jeho vině na základě jeho částečného doznání a dále šetřením v obci Měník. Rovněž mu bylo odebráno volební právo po dobu 3 let.⁵⁷

4.5. Případ pátý: Kielmanová Věra

Věra Kielmanová, rozená Böhmová, pocházela z Nového Bydžova a narodila se v září 1921. Obviněná se v době zvýšeného ohrožení republiky přihlásila k německé státní příslušnosti a na základě tohoto přihlášení s ní bylo zahájeno trestní řízení. Ve své výpovědi uvedla, že německou státní příslušnost získala díky sňatku se svým mužem H. Kielmanem. Kielmanová přišla do jiného stavu ještě před sňatkem a k tomu, aby byl sňatek povolen, musela přijmout německou státní příslušnost. Svědci ve věci Kielmanová uvedli, že se vždy chovala jako Češka a německou státní příslušnost přijala na základě nátlaku ze strany gestapa a Němce Flögla a také ze strachu, že její dítě zůstane bez otce.

TNK rozhodla o vině Věry Kielmanové 15. dubna 1947. V odůvodnění komise uvedla, že obviněná se sama a bez nátlaku přihlásila k německé státní příslušnosti. Během okupace se stýkala výhradně s Němci, čímž budila veřejné pohoršení. Byl jí udělen trest vězení ve výši 6 měsíců a veřejné pokárání v Novém Bydžově.⁵⁸

4.6. Případ šestý: Lopousová Růžena

Růžena Lopousová, rozená Černá se narodila v únoru roku 1925 a bydlela ve vesnici zvané Podmokly. Ve spise se uvádí, že byla ženou v domácnosti. Případ Růženy Lopousové byl probírán na 58. schůzi trestní komise nalézací, již předsedal Dr. Louda. Růžena Lopousová byla obviněna z provinění proti národní cti. V samotném trestním nálezu se pak uvádí, že uvedená se v době okupace stýkala s německými vojíny a to tak, že byla překročena míra nezbytné nutnosti. Na základě prováděného šetření a výsledkem čtyř svědků (V. Tluchoř, Fr. Valášek, Al. Mikšovský, Fr. Záleský) byla bezpečně prokázána skutková podstata. Svědkové vypověděli, že obviněná Růžena Lopousová, se stýkala s německými vojíny, navštěvovala s nimi biografická představení a chodila

---

⁵⁷SOKA HK, f. ONV Nový Bydžov, inv.č. 374, karton č. 61.

⁵⁸SOKA HK, f. ONV Nový Bydžov, inv.č. 374, karton č. 61.

s nimi na procházky po okolí Uhlířské Lhoty, čímž u místního obyvatelstva vzbudila veřejné pohoršení. Růžena Lopousová ve své výpovědi uvedla, že jí není známo, že by se někdy vydala do biografu s německými vojíny a též se nestalo, že by se ocitla v průvodu německých vojínů v Uhlířské Lhotě. Trestní komise nalézací však rozhodla v její vinnu.

Tímto svým chováním se měla dopustit urážky národního cítění českého lidu a vzbuzovat tak veřejné pohoršení. Na základě tohoto, se dopustila provinění proti národní cti podle §1 odst. 1 dekretu prezidenta republiky ze dne 27. října 1945 č. 138 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti a trestní nalézací komisí v Novém Bydžově byla odsouzena k veřejnému pokárání v Uhlířské Lhotě a v Podmoklech.⁵⁹

---

⁵⁹SOKA HK, f. ONV Nový Bydžov, inv.č. 374, karton č. 55.

5 Revize trestních spisů 1948 – 1949

Ač byla platnost dekretu č. 138/1945 Sb. ukončena, nástup nového režimu si vyžadoval revizi trestních řízení, které probíhaly v souladu s tímto dekretem. Došlo tak k vzniku revizních komisí, které měly revidovat některá trestní řízení a případně je navrhnout na obnovení a předat je dále nově vzniklým trestním nalézacím komisím. K obnově mohl být navrhnout jakýkoliv případ.

Dne 25. března 1948 byl vydán zákon č. 33/1948 Sb., který obnovil účinnost retribučního dekretu a též zákon č. 34/1948 Sb., který se zaměřoval na revizi trestního řízení v některých případech provinění proti národní cti. Okresní národní výbory mohly na základě zákona č. 34/1948 Sb. provést revizi skončených trestních řízení. Revidováno mohlo být i řízení, které skončilo zastavením či osvobozujícím rozsudkem.

V Novém Bydžově byla revizní komise potvrzena na schůzi 16. dubna 1948 radou ONV. První schůze revizní komise proběhla 29. dubna 1948 v odpoledních hodinách v kanceláři ONV. Schůze se zúčastnili Jan Pučík, František Brabec a Josef Černý. K obnově řízení bylo navrženo 12 případů, u kterých vesměs došlo k potrestání, avšak ZNV trest zrušil, snížil nebo pozměnil a to na základně intervencí z politického zákulisí. Druhá schůze se konala v květnu 1948, kdy bylo revidováno 400 právoplatně skončených případů. K obnovení bylo navrženo 8 případů. Revizní komise se sešla celkem jedenáctkrát. 29. července 1948 ONV Nový Bydžov oznámil, že se obnovuje trestní řízení podle dekretu č. 138/1945 Sb. proti 83 osobám. Byly vytvořeny dvě trestní nalézací komise, které měly obnovené případy znovu projít a prošetřit. Komise č. 1. byla ve složení JUDr. Jaroslav Franc, právní rada MNV NB, Jaroslav Nejedlý, zaměstnanec ČSD, Josef Malík, strážmistr SNB a V. Pšenička, úředník ONV NB. Druhá komise byla ve složení JUC. František Fiala, koncipista pol. správy ONV NB, Václav Kolín, úředník, František Brabec, berní vykonavatel a Jan Svoboda, autodopravce. Ustavující schůze obou komisí byla svolána na 3. června 1948. Komise se dohromady sešly dvanáctkrát a dvakrát před nimi proběhlo veřejné přelíčení. Obnovené případy byly buď to zastaveny, nebo byly tresty zmírněny anebo naopak zvýšeny.⁶⁰

---

⁶⁰SOKA HK, ONV Nový Bydžov, inv.č. 363, karton č. 52.

Tabulka 4 – revize případů 1948 - 1949

Revize případů 1948 - 1949	
Celkem revidováno:	859 případů
Navrženo k obnově:	83 případů

Tabulka 5 – výsledky revizního řízení 1948 - 1949

Výsledky revize případů 1948 - 1949	
Zastaveno	56 případů
Nezměněn původní rozsudek	15 případů
Vinen/ Vinna	12 případů

5.1. Případ Františka Procházky

Případem Františka Procházky se zabývala trestní nalézací komise na svém zasedání 25. listopadu 1948. František Procházka byl rolníkem a pocházel z Ohnišťan. Procházka byl obviněn z urážky prezidenta Beneše a jeho manželky a také z vychvalování německého režimu. Ve své výpovědi František Procházka uvedl: *„Nejsem vinen. Není pravda, že bych se dopustil urážek pres. rep. Dr. Beneše a ani o jeho manželce jsem nemluvil. Nikdy jsem nevychvaloval německý nacistický režim nebo pořádek v Německu, zejména na na schůzi v listopadu 1948 v Radovesnicích v hostinci. V bývalé říši jsem nikdy nebyl, nýbrž v roce 1922 a 1923 jsem projížděl Německem na cestě do Francie a zpět. Na oné schůzi jsem výslovně prohlásil, že o nepřítomných lidech, v tomto případě o Dr. Benešovi, nemluví. Svědek Slavíček byl již za první republiky mým politickým odpůrcem a oznámení na něho pro výroky na oné schůzi učinil tehdejší starosta obce, nikoli já. Odvolávám se v této věci na protokoly, sepsané se mnou u okresního soudu v Chlumci n. C. a u vyšetřující okresní komise v Novém Bydžově. Jiného nemám, co bych k věci uvedl.“*⁶¹

Trestní řízení proti Františku Procházkovi bylo zastaveno, neboť nebyla bezpečně prokázána skutková podstata činů, za vinu mu kladených. V této věci byl znám pouze jeden svědek a to Jan Slavíček, o němž bylo známo, že s obviněným nebyl v dobrém vztahu.

⁶¹SOKA HK, f. ONV Nový Bydžov, inv.č. 363, karton č. 52.

Proto nemohlo být svědectví uznáno za věrohodné. Naopak bylo zjištěno, že Procházka během okupace pomáhal občanům před německými soudy a řadu lidí i podporoval.⁶²

5.2. Případ Jiřího Olivy

Na témže zasedání komise, tj. 25. listopadu 1948 byl projednáván i případ Jiřího Olivy, který byl obviněn ze členství ve Vlajce a z toho, že na tuto fašistickou organizaci přispěl finančním obnosem 300,- Kčs. Na svou obhajobu uvedl: „*Nejsem vinen. Nikdy jsem nebyl členem Vlajky, tím méně jejím důvěrníkem. Nikdy jsem také žádnou přihlášku k Vlajce nepodepsal. Jest pravda, že se ke mně dostavil býv. dnes popravený vedoucí Vlajky Česák z Chlumce n. C. s Boháčem a žádali mě o nějaký příspěvek ve prospěch Vlajky. Abych se jich zbavil, dal jsem jim 200,- Kčs. Česák se proti tomu ohradil, že je to málo. Řekl jsem mu na to, že víc dáti nemohu. Za nějaký čas dostavil se ke mně neznámý člověk a žádal, abych inseroval v nějakém časopise buď fašistickém nebo Vlajkařském, již se nepamatuji. Řekl jsem mu, že inserovat nebudu a dal jsem mu 100,- Kčs.*“⁶³ Dále ve své výpovědi Oliva uvedl, že několik dní poté, mu přišla členská legitimace Vlajky, ale on ač si byl jist, že členem Vlajky není, legitimaci poslal přes p. Stárka zpět p. Nadějovi, který měl být funkcionářem Vlajky. Uvedl také, že se nestýkal se členy Vlajky, mimo p. Boháče, který si k němu chodil pro mouku.

Ve věci Jiřího Olivy svědčilo několik lidí. Oliva požádal, aby byli k výpovědím údajných svědků předvoláni další svědci. Byl předvolán Karel Sokol, který u mlynáře Olivy pracoval. Ve své výpovědi uvedl: „*u Jiřího Olivy jsem pracoval za okupace po dobu tří let, mohu potvrdit, že Jiří Oliva nebyl nijak zvlášť laskavý ke svým zaměstnancům a že když já sám jsem potřeboval nějakou mouku pro své příbuzné v Sudetech musel jsem ji od Olivy koupit a sice za částku 30 až 33 K.*“⁶⁴ Dále svědek uvádí, že Oliva mouku prodával za přemrštěné ceny tak, aby na ní měl co největší zisk. Člen Vlajky Boháč, byl u Olivy, podle Sokola „*pečený vařený*“ a odnášel si od něj mouku, kterou údajně dále prodával. Svou výpověď Karel Sokol na důkaz pravdomluvnosti vlastnoručně podepsal, neboť si byl vědom trestu za křivou výpověď. Další svědek, Bedřich Havlín naopak svědčil ve prospěch Jiřího Olivy. Ve své výpovědi uvedl, že již zmíněný Karel Sokol, chtěl stáhnout své obvinění a za toto stažení požadoval od Jiřího Olivy peníze. Jelikož

⁶²SOKA HK, f. ONV Nový Bydžov, inv.č. 363, karton č. 52.

⁶³SOKA HK, f. ONV Nový Bydžov, inv.č. 363, karton č. 52.

⁶⁴SOKA HK, f. ONV Nový Bydžov, inv.č. 363, karton č. 52.

se výpovědi obou svědků lišily, byla provedena konfrontace mezi nimi, která vedla komisi k tomuto rozhodnutí: „*Trestní komise nalézací po krátné poradě uznala Jiřího Olivu vinným tím, že v době okupace, tedy v době zvýšeného ohrožení republiky, podporoval nacismus a fašismus tím, že daroval na Vlajku 200,- Kčs, že daroval Vlajce dva až tři pytle mouky, že udržoval s Němci společenské styky, přesahující míru nezbytné nutnosti, čímž se dopustil přestupku §1, odst. 1 dekr.č.138/45 Sb. a odsuzuje se dle téhož ustanovení k trestu vězení na dobu, po kterou byl v zajišťovací vazbě a k pokutě 200 000,- Kčs, v případě nedobytnosti k náhradnímu trestu vězení na dobu tří měsíců.*“⁶⁵

Skutková podstata činů, za vinu kladených Jiřímu Olivovi, byla prokázána. Komisi k tomuto rozhodnutí vedly jednak výpovědi svědků a jednak částeční doznání Jiřího Olivy. Při určování výše trestu byl brán ohled na dobrozdání, jež byly polehčujícími okolnostmi.

---

⁶⁵SOKA HK, f. ONV Nový Bydžov, inv.č. 363, karton č. 52.

Závěr

Poválečné období volalo po zadostiučinění a potrestání těch, kteří se v době okupace a zvýšeného ohrožení republiky odklonili od svého národa a připojili se na stranu nepřítelů a zrádce. V souvislosti s tímto se rozmohlo nejen udavačství, ale rovněž se v mnohých vzedmul pocit ukřivdění z činů, jež byly spáchány ať už na nich samotných, na někom z rodiny či na komkoliv z jejich okolí.

V Novém Bydžově se s těmito zrádci snažilo vypořádat hned několik trestních nalézacích komisí. Komise během doby účinnosti dekretu prozkoumaly 859 případů, z nichž většina jich byla zastavena. Našlo se však i několik případů, kdy byl čin natolik závažný a pobuřující národní cítění, že bylo nutno dojít k potrestání. Jednalo se zejména o ty, kteří v době zvýšeného ohrožení republiky dobrovolně vstupovali do fašistických organizací, zejména do Vlajky, nebo se příliš přátelili a stýkali s Němci. Trestní nalézací komise se zabývaly jen těmi činy, které by se svou „lehčí závažností“ nedostaly k mimořádným lidovým soudům, avšak i přes svou „lehčí závažnost“ bylo potřeba, aby došlo k jejich prozkoumání a případnému potrestání.

Cílem mé práce bylo zaměřit se na činnost a fungování Trestní nalézací komise v Novém Bydžově v letech 1945 – 1948. Během této doby se komise zabývala 859 případy, z nichž 637 případů bylo zastaveno. Během let 1945 – 1948 se vystříдалo při ONV Nový Bydžov 5 komisí, které si toto množství případů rozdělily. Co se týče genderového rozložení obviněných, převahu tvořili muži. Uznáno vinnými bylo celkem 119 osob, což z celkového počtu obviněných činilo 20%. Z těchto 119 osob tvořily ženy 6% a muži 14%. Nejčastějším výrokem komise bylo, že je případ zastaven buď to kvůli neprokázání skutkové podstaty, nebo pro nedostatek důkazů. Pokud byl obviněný uznán vinným, získal jednu z možných sedmi kombinací trestů. Nejvyšším peněžitým trestem, který TNK Nový Bydžov udělila, byla pokuta ve výši 400 000 Kčs. Nejvyšším trestem odnětí svobody bylo vězení na dobu 12 měsíců. A častým trestem udíleným u většiny vinných bylo veřejné pokárání, jež se vykonalo nejčastěji plakátováním, na útraty potrestaného a v místě bydliště či místě, kde byl čin, pro který byl daný člověk uznán vinným, spáchán.

Po únorovém převratu a nástupu komunistů k moci se začalo hovořit o revizi případů. Tato revize probíhala v letech 1948 – 1949. V Novém Bydžově byla stanovena revizní

komise, která měla za úkol projít některé vybrané případy a zkontrolovat, zda není nutné provést obnovu řízení. Následně byly vytvořeny dvě nové trestní nalézací komise, které měly za úkol obnovu případů, jejich opětovné prošetření a prozkoumání. Obnoveno bylo trestní řízení proti 83 osobám, o jejichž osudu opět rozhodovala trestní nalézací komise. Ve většině případů komise rozhodla o zastavení trestního řízení, anebo ponechala v platnosti rozsudek, který určila původní TNK. Pouze u 12 případů byl rozsudek pozměněn.

Seznam pramenů a literatury

A Seznam použitých pramenů

Archivní prameny

SOkA Hradec Králové, fond Okresní národní výbor Nový Bydžov, i. č. 362, karton č. 52, Oběžníky a směrnice 1945 – 1946.

SOkA Hradec Králové, fond Okresní národní výbor Nový Bydžov, i. č. 363, karton č. 52, Zápisy ze schůzí TNK a revizní komise TNK 1945 – 1949.

SOkA Hradec Králové, fond Okresní národní výbor Nový Bydžov, i. č. 368, karton č. 53, Korespondence 1945 – 1948.

SOkA Hradec Králové, fond Okresní národní výbor Nový Bydžov, i. č. 372, karton č. 53, Členové svazu zemědělství a lesnictví (vedoucí osvětové služby) 1946 – 1948.

SOkA Hradec Králové, fond Okresní národní výbor Nový Bydžov, i. č. 369, karton č. 53, Přehledy spisů 1945 – 1948.

SOkA Hradec Králové, fond Okresní národní výbor Nový Bydžov, i. č. 374, karton č. 54 – 74, Osobní spisy 1945 – 1948.

SOkA Hradec Králové, fond Archiv města Nový Bydžov, Pamětní kniha města Nového Bydžova II. 1933 – 1976.

Internetové zdroje:

Poslanecká sněmovna ČR: <http://www.psp.cz/docs/laws/dek/161945.html>

B Seznam použité literatury

Borák, M.: *Spravedlnost podle dekretu. Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945 – 1948)*. Šenov u Ostravy 1998.

Čepičková, J.: *Trestní nalézací komise Nymburk 1945-1948*. Brno: Historický ústav Filozofické fakulty MU v Brně, 2010, 123 s., Diplomová práce.

Frommer, B.: *Národní očista*. Academia, Praha, 2010.

Fusek, J.: *Provinění proti národní cti*. Praha 1946.

Gronský, J. *Komentované dokumenty k ústavním dějinám Československa II*. Praha 2006.

Jarkovská, L.: *Odplata či spravedlnost. Mimořádné lidové soudy 1945–1948 na Královéhradecku*, Prostor 2009.

Kmoch, K., *KSČ a „malá retribuce“*, in: Váchová Jana (ed.), *Komunistická strana Československa a bolševismus*, Praha 2011.

Kuklík, J.: *Mýty a realita tzv. „Benešových dekretů“*. *Dekrety prezidenta republiky 1940–1945*. Praha 2005.

Munzar, M.: *Trestní a nalézací komise v Jičíně 1945-1948*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2012, 94 s., Diplomová práce.

Prokop, J. *Nový Bydžov*. Praha 2007.

Prokop, J. *Nový Bydžov v proměnách staletí*. Nový Bydžov 2005.

Rapavá, I. *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945 – 1948*. Ústí nad Labem 2010.

Staněk, T. *Retribuční vězni v Českých zemích 1945 – 1955*. Opava 2002.

Seznam příloh

Příloha A: Dekret č. 138/1945 Sb. ze dne 27. října 1945 o potrestání některých provinění proti národní cti

Příloha B: Dekret č. 16/1945 Sb. ze dne 19. června 1945 o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech

Příloha C: Směrnice ministerstva vnitra ze dne 26. 11. 1945, č. B-2220-23/11-45-I/2 ku provedení dekretu prezidenta republiky č. 138/1945 Sb. o trestání některých provinění proti národní cti

Příloha D: Seznam fašistických organizací

Příloha E: Seznam obviněných u TNK Nový Bydžov

**Dekret prezidenta republiky č. 138/1945 Sb., o trestání některých provinění proti
národní cti.**

Sbírka zákonů a nařízení, č. 138/1945

DEKRET prezidenta republiky ze dne 27. října 1945

o trestání některých provinění proti národní cti.

K návrhu vlády ustanovují:

§1

- (1) Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18 dekretu prezidenta republiky ze dne 19. června 1945, č. 16 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech) nepřístojným chováním, urážejícím národní cítění českého nebo slovenského lidu, vzbudil veřejné pohoršení, bude potrestán – nejde-li o čin soudně trestný – okresním národním výborem vězením do jednoho roku nebo pokutou do 1,000 000 Kčs nebo veřejným pokáráním nebo dvěma nebo všemi těmito tresty.
- (2) Byla-li uložena pokuta, buď pro případ její nedobytnosti zároveň vyměřen náhradní trest vězení podle míry zavinění do jednoho roku. Byl-li vedle pokuty uložen i trest na svobodě, nesmí trest na svobodě spolu s náhradním trestem vězení přesahovati jeden rok.
- (3) Směrnice, které v této věci vydá ministr vnitra, jsou pro národní výbory závazné.

§2

Do trestu na svobodě se započítá doba, po kterou byl pachatel zajištěn (ústavní dekret prezidenta republiky ze dne 27. října 1945, č. 137 Sb., o zajištění osob, které byly považovány za státně nespolehlivé, v době revoluční).

§3

Činy trestné podle § 1 se promlčují v šesti měsících. Promlčecí lhůta počíná se dnem, kdy čin byl spáchán; u činů spáchaných před účinností tohoto dekretu pak dnem počátku jeho účinnosti.

§4

Tento dekret nahýbá účinnosti dnem vyhlášení a platí jen v zemích České a Moravsko-slezské; provede jej ministr vnitra.

16/1945 Sb.

Dekret prezidenta republiky ze dne 19. června 1945 o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech

Změna: 22/1946 Sb., Změna: 149/1946 Sb., Změna: 117/1946 Sb., Změna: 245/1946 Sb., Změna: 33/1948 Sb. Zrušen předpisem 33/1948 Sb.

O přísnou spravedlnost volají neslýchané zločiny, kterých se dopustili nacisté a jejich zrádčí spoluviníci na Československu. Porobení vlasti, vraždění, zotročování, loupení a ponižování, jehož obětí byl československý lid, a všechna ta stupňovaná německá zvěrstva, kterým bohužel pomáhali anebo asistovali i zpronevěřivší se občané českoslovenští, z nichž někteří zneužili při tom i vysokých úřadů, mandátů nebo hodnotí, musí dojít zaslouženého trestu bez průtahy, aby nacistické a fašistické zlo bylo vyvráceno z kořene. Proto ustanovují k návrhu vlády takto:

Hlava I.

Zločiny proti státu

§ 1

Kdo se v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) dopustil na území republiky nebo mimo ně některého z těchto zločinů podle zákona na ochranu republiky ze dne 19. března 1923, č. 50 Sb.: úkladů o republiku (§ 1), trestá se smrtí; kdo se dopustil přípravy úkladů (§ 2), ohrožení bezpečnosti republiky (§ 3), prorady (§ 4, č. 1), zrady státního tajemství (§ 5, č. 1), vojenské zrady (§ 6, č. 1, 2 a 3) a násilí proti ústavním činitelům (§ 10, č. 1), trestá se těžkým žalářem od dvaceti let až na doživotí a za okolností zvláště přitěžujících smrtí.

§ 2

Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) byl členem organizací: Die Schutzstaffeln der Nationalsozialistischen Deutschen Arbeiterpartei (S.S.), nebo Freiwillige Schu-

tzstaffeln (F. S.), nebo Rodobrany, nebo Szabadcsapatoku, nebo jiných zde nejmenovaných organizací podobné povahy, trestá se, nedopustil-li se činu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od pěti do dvaceti let a za okolností zvláště přitěžujících těžkým žalářem od dvaceti let až na doživotí.

§ 3

(1) Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) propagoval nebo podporoval fašistické nebo nacistické hnutí, nebo kdo v oné době tiskem, rozhlasem, filmem nebo divadlem, nebo na veřejném shromáždění schvaloval nebo obhajoval nepřátelskou vládu na území republiky nebo jednotlivé nezákonné činy okupačních velitelství a úřadů a orgánů jim podřízených, trestá se, nedopustil-li se činu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od pěti do dvaceti let, spáchal-li však takový zločin v úmyslu, aby rozvrátil mravní, národní nebo státní vědomí československého lidu, zejména československé mládeže, trestá se těžkým žalářem od deseti do dvaceti let, a za okolností zvláště přitěžujících těžkým žalářem od dvaceti let až na doživotí, nebo smrtí.

(2) Kdo v téže době byl činovníkem nebo velitelem v organizacích Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (NSDAP) nebo Sudetendeutsche Partei (SdP) nebo Vlajka, Hlinkova nebo Svatoplukova Garda, nebo v jiných fašistických organizacích podobné povahy, trestá se, nedopustil-li se činu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od pěti do dvaceti let.

§ 4

Československý občan, který v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) v zahraničí rozvracel hnutí, směřující k osvobození republiky Československé v její předmnichovské ústavě a jednotnosti, anebo jinak vědomě poškozoval zájmy republiky Československé, zejména kdo ohrožoval bezpečnost občanů, pracujících pro osvobození republiky doma, trestá se, nedopustil-li se zločinu přísněji trestného, těžkým žalářem od pěti do dvaceti let.

Zločiny proti osobám

§ 5

(1) Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) dopustil se ve službách nebo v zájmu Německa, nebo jeho spojenců, nebo republiky nepřátelského hnutí, jeho organizací, či členů, těchto zločinů:

a) podle trestního zákona ze dne 27. května 1852, č. 117 ř. z., zločinu veřejného násilí loupeží lidí (§ 90), veřejného násilí nakládáním s člověkem jako s otrokem (§ 95), vraždy (§§ 134 až 137), zabití (§§ 140 a 141) a těžkého poškození na těle (§ 156),

b) podle trestního zákona zák. čl. V/1878 zločinu vraždy (§ 278), úmyslného zabití (§ 279), těžkého ublížení na těle s následky smrtelnými (§§ 306 a 307) a loupeže dětí (§ 317), trestá se smrtí.

(2) Kdo v téže době, za týchž okolností a za týmž účelem se dopustil těchto zločinů:

a) podle trestního zákona ze dne 27. května 1852, č. 117 ř. z., zločinu veřejného násilí neoprávněným omezováním osobní svobody člověka (§ 93), veřejného násilí vydíráním (§ 98), veřejného násilí nebezpečným vyhrožováním (§ 99) a těžkého poškození na těle (§§ 152 a 155),

b) podle trestního zákona zák. čl. V/1878 zločinu bezprávného omezování osobní svobody člověka (§§ 323, 324 a 325), těžkého ublížení na těle (§ 301) a vydírání (§§ 350 a 353), trestá se těžkým žalářem od deseti do dvaceti let.

§ 6

(1) Kdo v téže době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) nařídil ve prospěch válečného úsilí Německa nebo jeho spojenců nucenou nebo povinnou práci, a ten, kdo při vydání a výkonu takového nařízení spolupůsobil, trestá se, nedopustil-li se zločinu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od pěti do deseti let.

(2) Byl-li však takovým nařízením obyvatel republiky donucen pracovat v cizině, nebo za okolností, nebo na místech jeho života nebo zdraví nebezpečných, trestá se viník bez ohledu na účel práce těžkým žalářem od deseti do dvaceti let.

§ 7

(1) Kdo sám nebo v součinnosti s jinými v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) ve službách nebo v zájmu Německa, nebo jeho spojenců, nebo republiky nepřátelského hnutí, jeho organizací či členů zavinil ztrátu svobody obyvatele republiky bez jiných následků, trestá se za zločin těžkým žalářem od pěti do dvaceti let: Způsobil-li viník takto ztrátu svobody většího počtu obyvatel republiky, může soud uložit trest těžkého žaláře od dvaceti let až na doživotí, za okolností pak zvláště přitěžujících trest smrti.

(2) Kdo v téže době, za týchž okolností, za týmž účelem a týmž způsobem způsobil obyvatele republiky těžké ublížení na těle bez těžkých následků (odst. 3), trestá se za zločin těžkým žalářem od deseti do dvaceti let, a za okolností zvláště přitěžujících žalářem od dvaceti let až na doživotí. Byl-li však takto postižen větší počet osob, může soud uložit trest smrti.

(3) Kdo v téže době a za týchž okolností, za týmž účelem a týmž způsobem způsobil soudním usnesením, rozsudkem, nařízením, nebo správním rozhodnutím jakéhokoliv druhu, výkonem rozsudku, nařízením, nebo správního rozhodnutí, nebo jinak smrt obyvatele republiky, těžké ublížení na těle obyvatele republiky s následky označenými v § 156 trest. zák. č. 117/1852 ř. z. a v §§ 306, 307 trest. zák. zák. čl. V/1878, nebo jeho deportaci, trestá se za zločin smrti. Zločiny proti majetku

§ 8

(1) Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) se dopustil ve službách, nebo v zájmu Německa, nebo jeho spojenců, nebo republiky nepřátelského hnutí, jeho organizací či členů těchto zločinů:

a) podle trestního zákona ze dne 27. května 1852, č. 117 ř. z., zločinu veřejného násilí zlomyslným poškozením cizího majetku (§ 85) s následky podle § 86, odst. 2, žhářství (§ 166) za okolností a s následky podle § 167 písm. a), loupeže (§ 190) za okolností a s následky podle § 195,

b) podle trestního zákona zák. čl. V/1878 zločinu žhářství (§ 424), loupeže (§§ 344 a 345), za okolností a s následky podle § 349, odst. 1, bod 2 a odst. 2, trestá se smrtí.

(2) Kdo v téže době a za týchž okolností a za týmž účelem se dopustil těchto zločinů:

a) podle trestního zákona ze dne 27. května 1852, č. 117 ř. z., zločinu veřejného násilí

násilným vpadnutím do cizího nemovitého statku (§ 83), veřejného násilí zlomyslným poškozením cizího majetku (§§ 85, 86 odst. 1), zhářství (§ 166) za okolností a s následky podle § 167, písm. b) až g), krádeže (§§ 171 až 180), zpronevěry (§§ 181 až 183), podílnictví na krádeži nebo zpronevěře (§§ 185 a 186), loupeže (§ 190) za okolností a s následky podle §§ 191 až 194, podílnictví na loupeži (§ 196), podvodu (§§ 197 až 201, 203),

b) podle trestního zákona zák. čl. V/1878 zločinu porušení domácnosti soukromými osobami (§§ 330 a 331), přečinu poškození cizího majetku (§§ 418 a 420), který se za okolností odst. 1 tohoto paragrafu kvalifikuje jako zločin, zhářství (§§ 422 a 423), krádeže (§§ 333 až 341), nakolik čin není trestný podle odst. 1, písm. b) tohoto paragrafu, podílnictví (§ 370), podvodu (§ 379 ve znění § 50 trestní novely), za okolností podle § 383 odst. 2 s výjimkou § 382, trestá se těžkým žalářem od deseti do dvaceti let a za okolností zvláště přitěžujících těžkým žalářem od dvaceti let až na doživotí.

§ 9

Kdo sám, nebo v součinnosti s jiným v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) ve službách nebo v zájmu Německa, nebo jeho spojenců nebo republiky nepřátelského hnutí, jeho organizací či členů způsobil soudním usnesením, rozsudkem, nařízením, nebo správním rozhodnutím jakéhokoli druhu, nebo výkonem rozsudku, nařízení nebo správního rozhodnutí, že Československému státu nebo právnické či fyzické osobě bylo proti zákonu republiky odňato jich jmění zcela nebo zčásti, trestá se, nedopustil-li se zločinu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od deseti do dvaceti let, a za okolností zvláště přitěžujících žalářem od dvaceti let až na doživotí.

§ 10

Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) zneužil tísně, způsobené národní, politickou či rasovou persekucí, aby se obohatil na úkor státu, právnické či fyzické osoby, trestá se, nedopustil-li se činu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od pěti do deseti let.

Udavačství

§ 11

Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky ve službách nebo v zájmu nepřítelů, nebo využívaje situace přivoděné nepřátelskou okupací jiného pro nějakou skutečnou nebo vymyšlenou činnost udal, trestá se za zločin těžkým žalářem od pěti do deseti let. Zavinil-li však udavač svým udáním ztrátu svobody československého občana, trestá se těžkým žalářem od deseti do dvaceti let. Mělo-li udání za přímý nebo nepřímý následek ztrátu svobody většího počtu lidí nebo těžkou újmu na zdraví, trestá se doživotním žalářem, mělo-li za následek něčí smrt, trestá se smrtí.

Všeobecná ustanovení

§ 12

Podle tohoto dekretu bude potrestán i cizinec, jenž se dopustil zločinu, uvedeného v § 1, nebo některého ze zločinů, uvedených v §§ 4 až 9 v cizině, dopustil-li se jich na československém státním občanu nebo na československém veřejném nebo soukromém majetku.

§ 13

(1) Jednání trestné podle tohoto dekretu není ospravedlněno tím, že je nařizovaly nebo dovolovaly předpisy jiného práva než československého, nebo orgány, zřízené jinou státní mocí než československou, aniž jest omluveno tím, že pachatel takové neplatné předpisy za ospravedlněné považoval.

(2) Také neospravedlňuje pachatele, že konal svoji služební povinnost, jednal-li s obzvláštní horlivostí, překročuje tak ve značné míře normální rámec svých povinností, nebo byl-li činný v úmyslu napomáhat válečnému úsilí Němců (jejich spojenců), poškodit či mařit válečné úsilí Československa (jeho spojenců), nebo jednal-li z jiné zřejmě zavržitelné pohnutky.

(3) Neodolatelné donucení rozkazem představeného nezprošťuje viny nikoho, kdo se dobrovolně stal členem organizací, jejichž členství ukládalo vykonat každý, i zločinný rozkaz.

§ 14

Odsoudí-li soud pro zločin v tomto dekretu uvedený a neupustí-li od trestu (§ 16 odst. 2),
 vysloví zároveň:
 a) že odsouzený pozbývá na určitou dobu, nebo navždy občanské cti (§ 15);
 b) že odsouzený část trestu na svobodě nebo celý trest odpyká ve zvláštních nucených pracovních oddílech, které se zřídí zvláštním zákonem;
 c) že celé jeho jmění nebo část jeho jmění propadá ve prospěch státu.

§ 15

Pozbytí občanské cti [§ 14 písm. a)] znamená:

1. trvalou ztrátu vyznamenání, řádů a čestných odznaků, veřejných služeb, hodností a funkcí, akademických hodností, jakož i ztrátu odpočivných a zaopatřovacích požitků, platů z milosti a všelikých jiných platů z peněz veřejných;
2. u poddůstojníků degradaci a u důstojníků kasaci;
3. ztrátu způsobilosti k nabytí, výkonu a opětovnému nabytí práv, uvedených pod číslem 1 a 2 a práv ztracenými hodnostmi podmíněných;
4. ztrátu práva voliti a volen nebo povolán býti k veřejné funkci, nebo hlasovati ve věcech veřejných;
5. ztrátu způsobilosti zastávati funkce ve sdruženích (spolcích nebo jiných útvarech podrobných);
6. ztrátu způsobilosti býti vlastníkem, vydavatelem, nebo redaktorem, nebo jakkoliv spolupůsobiti při vydávání, redakci periodického tiskopisu, jakož i nakládati, vydávati a uveřejňovati tiskopisy neperiodické;
7. ztrátu způsobilosti konati veřejné přednášky nebo projevy;
8. ztrátu způsobilosti k práci ve výchovných nebo uměleckých institucích nebo podnikcích;
9. ztrátu způsobilosti býti zaměstnavatelem nebo spoluzaměstnavatelem;
10. ztrátu způsobilosti provozovati svobodné zaměstnání;
11. ztrátu způsobilosti býti členem představenstva (správní rady) společností a společenstev;
12. ztrátu způsobilosti býti vedoucím úředníkem v podniku soukromém. Kdo přestoupí

zákazy v tomto paragrafu obsažené, bude potrestán řádným soudem pro přestupek vězením od jednoho týdne do tří měsíců.

§ 16

(1) Trest na svobodě nelze snížit pod dolní hranici sazby a zaměnit jeho způsob za mírnější.

(2) Soud může snížit trest i pod dolní hranici sazby a zaměnit jeho způsob za mírnější, v případech pak zvláštního zřetele hodných v odsuzujícím výroku upustiti od potrestání, je-li obecně známo, nebo lze-li bez průtahů prokázati, že obžalovaný jednal s úmyslem prospěti českému nebo slovenskému národu nebo Československé republice či jejím spojencům nebo jinému obecnému zájmu, nebo že se pozdější svou činností zasloužil o osvobození republiky z nepřátelské moci, nebo o nápravu, nebo o zmenšení zla nepřitelem způsobeného a že po svém obrácení na cestě povinnosti už vytrval. Tohoto ustanovení však nelze použít, neúměrně obecný prospěch jím sledovaný.

§ 17

Zločiny trestné podle tohoto dekretu a výkon trestu se nepromlčují.

§ 18

Dobou zvýšeného ohrožení republiky rozumí se doba od 21. května 1938 do dne, který bude určen vládním nařízením.

§ 19

Zločiny trestné podle tohoto dekretu buďtež pokládány vždy za zvlášť zavržitelné ve smyslu § 1 odst. 1 zákona o státním vězení ze dne 16. července 1931, č. 123 Sb.

§ 20

Nadržování zločinům, trestným podle tohoto dekretu trestá se podle platných trestních zákonů s těmito změnami:

1. U zločinů proti státu trestá se nadržování stejně jako tyto zločiny;
2. u týchž zločinů je i nadržování ukrýváním osob blízkých (§ 39, č. 4 zák. č. 50/1923

Sb. na ochranu republiky) trestné jako zločin a trestá se těžkým žalářem od jednoho roku do deseti let, ukládá-li však na zločin sám tento dekret trest smrti, těžkým žalářem od pěti do dvaceti let;

3. u ostatních zločinů trestá se nadřování těžkým žalářem

a) od deseti do dvaceti let, ukládá-li na zločin sám tento dekret trest smrti, nebo těžkého žaláře v trvání více než dvaceti let,

b) od jednoho roku do deseti let, ukládá-li na zločin sám tento dekret trest nižší.

Hlava II.

Mimořádné lidové soudy

§ 21

(1) Mimořádným lidovým soudům přísluší souditi všechny zločiny trestné podle tohoto dekretu.

(2) Místní příslušnost mimořádných lidových soudů se určuje předpisy trestních řádů, platných na území republiky. O delegaci platí obdobně ustanovení § 62 tr. ř.; rozhodnutí zemského soudu o delegaci je konečné. Složení a sídlo mimořádných soudů

§ 22

(1) Mimořádný lidový soud soudí v tříčlenných senátech, složených z předsedy, jímž je soudce z povolání, a ze dvou soudců z lidu; skončilo-li však předchozí řízení (čl. I, § 2) rozsudkem, soudí mimořádný lidový soud v senátech pětičlenných, složených z předsedy, jímž je soudce z povolání, a ze čtyř soudců z lidu.

(2) Přednosta mimořádných lidových soudů, jejich náměstky a soudce z povolání ustanovuje ministr spravedlnosti ze soudců v činné službě. Soudce z lidu jmenuje ministr spravedlnosti ze seznamů sestavených okresními národními výbory.

(3) Přednostovi mimořádného lidového soudu nebo jeho náměstkovi náleží, aby z osob, jmenovaných v odst. 2, sestavil potřebný počet senátů s náhradníky.

(4) Mimořádné lidové soudy se zřídí v sídlech krajských soudů, každý senát mimořádného lidového soudu může však zasedati, ukáže-li se toho potřeba, v kterémkoli místě

soudního obvodu. Vykonavatele hrdelních trestů s potřebným počtem pomocníků ustanoví místní národní výbor v sídle krajského soud.

(5) Vládním nařízením bude ustanoveno, jaký slib budou soudcové z lidu skládati a jaká náhrada výloh a ušlého zisku jim přísluší.

§ 22a

(1) Přijmouti a zastávati úřad soudce z lidu je občanskou povinností. Poruší-li soudce z lidu bez závažných důvodů tuto povinnost zejména tím, že se bez dostatečné omluvy nedostaví k hlavnímu přelíčení, ač byl řádně obeslán, nebo že se bez souhlasu předsedy senátu před skončením hlavního přelíčení vzdálí, uloží mu předseda jako pořádkový trest pokutu do 10 000 Kčs nebo vězení do osmi dnů a podle okolností též náhradu útrat zmařeného hlavního přelíčení. Proti tomuto nálezu může postižený podat do osmi dnů námitky, o nichž rozhodne s konečnou platností přednosta mimořádného lidového soudu.

(2) Pokuta připadá státní pokladně.

§ 23

Při hlasování hlasují nejprve soudcové z lidu, a to starší před mladšími.

Veřejný žalobce

§ 24

(1) Veřejné žalobce mimořádných lidových soudů jmenuje ministr spravedlnosti ze státních zástupců, ze soudců v činné službě nebo z osob zapsaných v seznamu advokátů.

(2) Veřejní žalobci u mimořádných lidových soudů jsou podřízeni ministru spravedlnosti. Řízení před mimořádnými lidovými soudy

§ 25

(1) Pro řízení před mimořádnými soudy lidovými platí zásady řízení před soudy státními, a to v úpravě, provedené v §§ 26 až 31 tohoto dekretu. Tam, kde dekret odkazuje na předpisy řízení řádného, jsou míněny předpisy platného trestního řádu.

(2) Byl-li obžalovaný rozsudkem mimořádného lidového soudu osvobozen, nevylučuje se tím jeho stíhání před příslušným soudem řádným, případně před soudem státním podle zákona č. 68/1935 Sb. nebo před krajským soudem příslušným pro souzení vojenské zrady podle zákona č. 130/1936 Sb. a vl. nař. č. 238/1937 Sb. Tento soud posoudí věc znova řízením řádným, přičemž platí hmotně právní ustanovení tohoto dekretu (§§ 1 až 20), stejně jako když osoba provinilá hned předem byla pohnána před soud řádný (§ 21). Návrh, aby se takto proti obžalovanému postupovalo, musí však býti podán nejpozději do tří měsíců ode dne osvobozujícího rozsudku.

§ 26

(1) Řízení před mimořádným lidovým soudem zahajuje se k návrhu veřejného žalobce (§ 24). Těhotné ženy nebud'ěž poháněny před mimořádný lidový soud, dokud tento jejich stav trvá.

(2) Celé trestní řízení se koná zpravidla od počátku do konce před mimořádným lidovým soudem ve způsobu hlavního přelíčení, pokud možno bez přerušení a musí býti skončeno do tří dnů od okamžiku, kdy byl obžalovaný před něj postaven. Nedospěl-li mimořádný lidový soud v této lhůtě k rozsudku, pokračuje v řízení i po uplynutí této lhůty.

(3) V přípravném vyhledávání nebo v přípravném vyšetřování, které by předcházelo řízení před mimořádným lidovým soudem, má veřejný žalobce práva a povinnosti státního zástupce.

(4) Jestliže se obžalovaný nedostavil, anebo nemůže dostaviti k soudu z jakýchkoli důvodů, může veřejný žalobce navrhnouti, aby se hlavní přelíčení konalo v nepřítomnosti obžalovaného. V takovém případě musí soud zřídit obhájce z úřední moci.

§ 27

Řízení před mimořádným lidovým soudem je ústní a veřejné. Obžalovaný má právo zvoliti si sám obhájce nebo požádati soud, aby mu zřídil obhájce, je-li nemajetný. Nepoužije-li obžalovaný svého práva, zřídí mu soud obhájce z moci úřední. Jak obžalovaný, tak soud mohou obhajobou pověřiti i osobu, nezapsanou v seznamu obhájců, která dosáhla doktorátu práv nebo složila tři státní zkoušky právnické, nejméně však státní zkoušku judičiální.

§ 28

(1) Hlavní přelíčení před mimořádným lidovým soudem zahajuje se po vyvolání věci a zjištění generalíí výkladem veřejného žalobce, které skutky jsou obžalovanému kladeny za vinu. Výslech obžalovaného a provádění důkazů řídí se obecně předpisy trestního řízení. Protokoly o výsleších spoluviníků a svědků a dobrá zdání znalců mohou se čísti vždy, když předseda senátu považuje jejich čtení za účelné.

(2) Řízení se zpravidla omezí na čin nebo činy, pro které byl obviněný před mimořádným soudem lidový pohnán. Na činy, které nejsou trestné podle tohoto dekretu, nemá tudíž býti brán zřetel. Budou-li stíhány později v řízení před mimořádným soudem lidovým, nebo před soudem řádným, případně státním, nebo před krajským soudem, příslušným pro souzení vojenské zrady, budiž při výměře trestu vzat zřetel na trest na svobodě mimořádným lidovým soudem již uložený.

(3) Řízení před mimořádným lidovým soudem nesmí býti zdržováno zjišťováním nároků na náhradu škody trestným činem způsobené.

(4) Zjištění spoluviníků nebudiž sice opomenuto, avšak vynesení a výkon rozsudku se tím nemá oddalovat.

(5) Po ukončení průvodního řízení zhodnotí veřejný žalobce jeho výsledky a podá svůj konečný návrh. Na to udělí předseda slovo obžalovanému a jeho obhájci k přednesení obhajoby. Odpovídá-li veřejný žalobce na její vývody, mají obžalovaný a jeho obhájce právo na poslední slovo.

§ 29

(1) Poté usnese se soud v neveřejné poradě na rozsudku, řídě se přitom příslušnými předpisy o řízení řádném, pokud tento dekret neustanovuje jinak. K usnesení, jímž se snižuje trest pod dolní hranici sazby nebo zaměňuje jeho způsob za mírnější nebo jímž se upouští od potrestání (§ 16, odst. 2) je však potřebí čtyř hlasů, a soudí-li mimořádný lidový soud ve tříčlenném senátě (§ 22, odst. 1) je v takovém případě třeba jednomyslnosti.

(2) Opírá-li se výrok o vině u zločinu, na který tento dekret ukládá trest smrti, toliko o tři hlasy, anebo dospěl-li soud k názoru, že byly zjištěny takové okolnosti, že by trest smrti byl nepřiměřeně přísný, může soud uložit trest těžkého žaláře od dvaceti let až na

doživotí a za předpokladů, označených v § 16 odst. 2, užití i tohoto ustanovení. Ustanovení odstavce 1, věty druhé platí i zde.
(3) Rozsudek budiž ihned vyhlášen ve veřejném zasedání soudu.

§ 30

O řízení před mimořádným lidovým soudem sepíše se zápis podle předpisů o řízení řádném. Tento zápis podepíše všichni členové senátu a zapisovatel.

§ 31

(1) Proti rozsudku mimořádných lidových soudů není řádných opravných prostředků. Žádost o milost kýmkoliv podaná nemá odkladného účinku.

(2) Trest smrti se vykoná do dvou hodin po vyhlášení rozsudku. Na výslovnou žádost odsouzeného může být lhůta prodloužena o další hodinu. Konalo-li se řízení v nepřítomnosti obžalovaného, vykoná se trest smrti do 24 hodin po dopadení odsouzeného. Výkon trestu smrti buď však na přiměřenou dobu odložen, žádá-li to veřejný žalobce z důležitého veřejného zájmu.

(3) Zmateční stížnost k zachování zákona je přípustná.

(4) O návrhu na obnovu trestního řízení rozhoduje mimořádný lidový soud, který ve věci rozhodl. Přitom se řídí ustanoveními trestního řádu o obnově trestního řízení. Ustanovení přechodná a závěrečná

§ 32

(1) Ustanovení zákona ze dne 3. května 1934, č. 91 Sb., o ukládání trestu smrti a o doživotních trestech, pro zločiny trestné podle tohoto zákona neplatí.

(2) Ustanovení zákona ze dne 11. března 1931, č. 48 Sb., o trestním soudnictví nad mládeží, zůstávají v platnosti.

(3) Má-li se o činech trestných podle tohoto dekretu konati řízení před řádným soudem a jde-li o čin, o němž by jinak náleželo souditi porotnímu soudu, koná se celé řízení před sborovým soudem první stolice podle předpisů o řízení o činech přikázaných to-
muto soudu.

§ 33

Účinnost tohoto dekretu se stanoví ode dne vyhlášení na dobu do 31. prosince 1948.

§ 34

Provedením tohoto dekretu se pověřují všichni členové vlády.

Dr. Beneš v. r. Fierlinger v. r. David v. r. Laušman v. r. Gottwald v. r. Ďuriš v. r. Široký v. r. Dr. Pietor v. r. Dr. Šrámek v. r. gen. Hasal v. r. Ursíny v. r. Hála v. r. gen. Svoboda v. r. Dr. Šoltész v. r. Dr. Ripka v. r. Dr. Procházka v. r. Nosek v. r. Majer v. r. Dr. Šrobár v. r. Dr. Clementis v. r., Dr. Nejedlý v. r. tiež za min. Masaryka Dr. Stránský v. r. gen. Dr. Ferjenčík v. r. Kopecký v. r. Lichner v. r.

Směrnice ministerstva vnitra ze dne 26. listopadu 1945 č. B-2220-23/11-45-I/2, ku provedení dekretu prezidenta republiky č. 138/1945 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti (č. 607 Úředního listu 1945).

Podle § 1, odst. 3 dekretu prezidenta republiky č. 138/1945 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti a podle § 1, odst. 2 vládního nařízení ze dne 5. května 1945, č. 4 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů, ve znění vládního nařízení ze dne 7. srpna 1945, č. 44 Sb., vydávám tyto směrnice:

(1) Za účelem konečného provedení očisty veřejného života pověřuji se bezpečnostní komise, zřízené u místních národních výborů, aby u sebe soustředily všechna udání, jež se v obci vyskytnou a obsahují podezření z činů trestných

- a) podle dekretu prezidenta republiky č. 16/1945 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech, případně podle dekretu prezidenta republiky č. 17/1945 Sb., o Národním soudu, nebo
- b) podle dekretu prezidenta republiky č. 138/1945 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti

(2) Došlá udání (trestní oznámení) předloží místní národní výbor (bezpečnostní komise) - pokud se tak již dříve nestalo - okresnímu národnímu výboru (bezpečnostní komisi).

(3) Zjistí-li okresní národní výbor (bezpečnostní komise) z trestního oznámení nebo během řízení, že jde o čin trestný soudem, odstoupí spis příslušnému soudu.

(4) Vyplývá-li z trestního oznámení, že je dána skutková podstata činu trestného podle dekretu prezidenta republiky č. 138/1945 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti, provede bezpečnostní komise okresního národního výboru potřebné šetření, po případě zvláštní vyšetřující komisí. Vyšetřené případy předloží pak trestní komisi (odstavec 9).

(5) Trestní řízení podle tohoto dekretu lze zavést jen proti československému státnímu občanu české, slovenské nebo jiné slovanské národnosti, který se provinil způsobem uvedeným v § 1, odst. 1 dekretu, a pokud jde o delikty uvedené v odstavci 11, písm. g) a ch) těchto směrnic a jim podobné i proti občanu kterékoli národnosti a státní příslušnosti.

(6) Dobou zvýšeného ohrožení republiky (§ 1 dekretu) se rozumí doba od 21. května 1938 do dne, který bude určen vládním nařízením.

(7) Pro podezření z činů trestných podle dekretu prezidenta republiky o trestání některých provinění proti národní cti není podle platných předpisů zajišťovací vazba přípustná.

(8) K provedení trestního řízení je příslušným okresní národní výbor podle místa spáchaného činu a nezavede-li řízení, je příslušným okresní národní výbor, který nejprve nabyt vědomosti o spáchaném činu.

(9) Trestní pravomoc, příslušející okresnímu národnímu výboru, vykonává jeho jménem čtyřčlenná trestní komise nalézací, kterou volí okresní národní výbor přihlížeje k tomu, aby alespoň jeden z členů komise byl znalý práva (dosáhl doktorátu práv nebo složil všechny předepsané státní zkoušky). Jest dbáti toho, aby dodržáním formálních náležitostí řízení bylo obviněnému znemožněno napadati nález po této stránce.

(10) Nepřístojné chování, urážející cítění českého nebo slovenského lidu (§ 1, odst. 1 dekretu) je zejména:

- a) hlášení se k německé nebo maďarské národnosti, nemělo-li již za následek ztrátu československého státního občanství podle § 1, odst. 4 ústavního dekretu prezidenta republiky ze dne 2. srpna 1945, č. 33 Sb., nebo vědomé podporování odnárodňovacích snah Němců nebo Maďarů,
- b) politická spolupráce s Němci nebo Maďary, jakož i členství ve fašistických organizacích, jednal-li pachatel s obzvláštní horlivostí, překročuje tak ve značné míře normální rámec svých členských povinností. Seznam fašistických organizací je uveden v příloze těchto směrnic;
- c) propagování, obhajování, vychvalování nebo podpora nacismu, fašismu nebo antisemitismu,
- d) schvalování, podpora nebo obhajování nepřátelských projevů nebo činů nacistů, fašistů a českých nebo slovenských zrádců,
- e) odborná spolupráce s Němci, Maďary a s českými nebo slovenskými zrádci, přesahující meze průměrného nařízení výkonu (initiativní a mimoslužební návrhy, příkazy na zvýšení pracovní výkonnosti apod.),
- f) ucházení se o povýšení, vyznamenání, odměny, služby a jiné výhody u německých nebo maďarských úřadů nebo funkcionářů, nebo poskytování úplat a různých jiných výhod okupantům,

g) zneužívání postavení na vedoucím místě, dosaženého pomocí okupantů, k získání nebo zabezpečení osobního prospěchu přísluhováním okupantům na úkor podřízených,

h) společenský styk s Němci nebo Maďary v rozsahu přesahujícím míru nezbytné nutnosti, jakož i hospodářský styk s Němci nebo Maďary, přesahující tuto míru za účelem dosažení nadprůměrného obohacení a směřující k vědomému podporování okupantů,

ch) týrání, urážení nebo terorizování Čechů a Slováků, spáchané ve službách nebo v zájmu okupantů nebo ve snaze zalíbiti se jim,

(11) Předpokladem trestnosti je, že činem bylo vzbuzeno veřejné pohoršení. Pokud toto veřejné pohoršení nemusilo být vzbuzeno již povahou činu samého, jak je tomu u deliktů uvedených v odstavci 10 pod písm. a), d), f), g) a ch), dlužno je zjistiti (a to pokud možno v souvislosti se zjišťováním skutkové podstaty trestného činu) objektivními důkazními prostředky, např. výslechem osob z prostředí, v němž obviněný žil nebo pracoval.

(12) Od trestního stíhání buď upuštěno, byl-li čin spáchán pod nátlakem nebo lze-li bez průtahů prokázati, že pachatel jednal s úmyslem prospěti českému nebo slovenskému národu nebo Československé republice či jejím spojencům nebo jinému obecnému zájmu, nebo s úmyslem zabrániti národní, rasové nebo politické persekuci jednotlivce, nebo že se pachatel svou pozdější činností zasloužil o osvobození republiky z nepřátelské moci, nebo o nápravu, nebo o zmenšení zla nepřitelem způsobeného a že po svém obrácení na cestě povinnosti už vytrval. Tohoto ustanovení však nelze použít, převyšuje-li škoda pachatelem zaviněná neúměrně účel jím sledovaný.

(13) Trestní řízení nutno prováděti urychleně se zřetelem k tomu, že činy spáchané před účinností tohoto dekretu se promlčují v šesti měsících ode dne, kdy tento dekret nabyl účinnosti. Zemský národní výbor jest v rámci své dozorcí pravomoci oprávněn přidržovati okresní národní výbory k plnění této povinnosti, po případě dá podnět k použití ustanovení § 1, odst. 4 nebo § 5 vládního nařízení ze dne 5. května 1945, č. 4 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů, ve znění vládního nařízení ze dne 7. srpna 1945, č. 44 Sb.

(14) Pachatele lze potrestati podle míry zavinění

a) veřejným pokáráním

- b) pokutou
- c) pokutou a veřejným pokáráním
- d) vězením
- e) vězením a veřejným pokáráním
- f) pokutou a vězením
- g) pokutou, vězením a veřejným pokáráním.

(15) Trest veřejného pokárání se provede tím způsobem, že se pravoplatný nález, kterým byl uložen trest veřejného pokárání, veřejně vyvěsí nebo jinak veřejně vyhlásí v obci, v níž potrestaný bydlí, a po případě i v obci, v níž byl čin spáchán.

(16) Byl-li vedle pokuty uložen i trest na svobodě, nesmí trest na svobodě spolu s náhradním trestem vězení přesahovati jeden rok. Do trestu na svobodě se započítává doba, po kterou byl pachatel zajištěn (ústavní dekret prezidenta republiky č. 137/1945 Sb., o zajištění osob, které byly považovány za státně nespolehlivé, v době revoluční).

(17) Trestní nález musí být vydán písemně, býti řádně odůvodněn a opatřen poučením o opravném prostředku. O odvolání rozhoduje zemský národní výbor. Trest může být vykonán až poté, kdy trestní nález nabyl moci práva. To platí i o trestu veřejného pokárání.

(18) Tyto směrnice jsou pro národní výbory závazné (§ 1, odst. 3 dekretu č. 138/1945 Sb.).

Ministr vnitra: V. Nosek v.

Seznam fašistických organizací⁶⁶

Árijská pracovní fronta /APP/

Árijská stráž

Červenobílí

Česká liga proti bolševismu

Česká pracovní fronta /ČPF/

Českomoravští národní socialisté

Českoněmecká společnost /Zelenka/

Československý árijský svaz

Český národně sociální tábor /ČNST/

Český národní tábor /ČNT/

Český svaz pro spolupráci s Němci

Čeští fašisté /Janík/

ČNST – Vlajka a jeho ochranné sbory zvané Svatoplukovy gardy

Exekutiva bývalých vojáků /pouze funkcionáři/

Fašisté Svatoplukovy gardy /FSG/

Hlinkova Slovenská ľudová strana

Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě

Mládež Českého národně-sociálního tábora /MČNST/

Moravští fašisté

Národně árijská kulturní jednota

---

⁶⁶ FROMMER, Benjamin. *Národní očista. Retribuce v poválečném Československu*. Praha 2010.

Národně socialistická česká dělnická a rolnická strana /vedoucí Mlčoch – totožná se stranou Zeleného hákového kříže/

Národně socialistická garda slovanských aktivistů

Národně socialistická strana dělnická /Grasblum/

Národně socialistické hnutí pracujícího lidu /Blažek/

Národní akční komitét /baron Procházka/

Národní obec fašistická /NOF/ se všemi odbory a složkami

Národní odborová ústředna zaměstnanecká

Národní tábor /NT/

Národní tábor fašistický /NTP/ Kasanda – Břetenář/

Národopisná Morava /Jan Úprka/

Rodobrana

Svatováclavské gardy

Svaz árijských mlynářů

Svaz českých válečníků

Svaz českých vojáků ze světové války, kteří bojovali po boku německé armády /patřili k NOF/

Svaz vojáků z fronty /pouze funkcionáři/

Svaz zemědělství a lesnictví

Veřejná osvětová služba

Vlajka